

Vilniaus universitetas
TARPTAUTINIŲ SANTYKIŲ IR POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

EUROPOS STUDIJŲ MAGISTRO PROGRAMA

ODETA VASILIAUSKAITĖ
II kurso studentė

**UKRAINOS STOJIMO Į EUROPOS SĄJUNGĄ NARATYVAS LIETUVOS
EUROPARLAMENTARŲ PASISAKYMUOSE PER LRT RADIJĄ IR TELEVIZIJĄ 2022 M.**

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: dr. Nerijus Maliukevičius

Vilnius, 2022

Magistro darbo vadovo išvados dėl darbo gynimo:

.....
.....
.....

.....
(data)

.....
(parašas)

.....
(v., pavardė)

Magistro darbas įteiktas gynimo komisijai:

.....
(data)

.....
(Gynimo komisijos sekretoriaus/ės parašas)

Magistro darbo recenzentas/ė:

.....
(v., pavardė)

Magistro darbų gynimo komisijos įvertinimas:

.....
Komisijos pirmininkas/ė:

Komisijos nariai:

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad įteikiamas magistro darbas „Ukrainos stojimo į Europos Sąjungą naratyvas Lietuvos europarlamentarų pasisakymuose per LRT radiją ir televiziją“ yra:

1. Atliktas mano paties ir nėra pateiktas kitam kursui šiame ar ankstesniuose semestruose;
2. Nebuvo naudotas kitame Institute/Universitete Lietuvoje ir užsienyje;
3. Nenaudoja šaltinių, kurie nėra nurodyti darbe, ir pateikia visą panaudotos literatūros sąrašą.

Vardas, pavardė

BIBLIOGRAFINIO APRAŠO LAPAS

Vasiliauskaitė, Odeta

Ukrainos stojimo į Europos Sąjungą naratyvas Lietuvos europarlamentarų pasisakymuose per LRT radiją ir televiziją: baigiamasis magistro darbas / The narrative of Ukraine's accession to the European Union in the comments by Lithuanian MEPs on LRT radio and television in 2022: Master Thesis / Odeta Vasiliauskaitė; darbo vadovas dr. Nerijus Maliukevičius; Vilniaus universitetas. Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutas. – Vilnius, 2022. – 76 lap. Santr. angl. 53 – Bibliogr. lap 48.

Pagrindiniai žodžiai: Europos Sąjunga, Ukraina, Rusija, narystė, plėtra, Europos Parlamentas, europarlamentarai, europeizacija, rėminimo teorija, radijas, televizija, eteris, medijos, efektai.

Magistro darbe nagrinėjamas Lietuvos europarlamentarų pasisakymai per LRT radiją ir televiziją 2022 m. dėl Ukrainos narystės ES, Rusijai eskaluojant situaciją, o vėliau ir užpuolus šią šalį. Taikant *rėminimo* ir darbotvarkės nustatymo teorijas, analizuojama, kaip europarlamentarai tiesioginiame eteryje formuoja *rėmus*, matomas jų kismas ir naujų *rėmų* susidarymas. Taip pat *rėmų* kontekste apžvelgiama EP narių darbotvarkė bei kaip ji kinta, pasikeitus *rėmams*. Darbe aptariama ir europarlamentarų pasisakymų vizualika, kuri yra itin svarbi radijuje ir televizijoje, bei nustatoma, kaip ji gali formuoti emocinius efektus auditorijai. Darbe naudojami ekspertiniai interviu, pateikiamos išsamios radijo bei televizijos laidų ir pokalbių transkripcijos.

Darbe atliekamas trijų dalių tyrimas – atvejo studija. Pirmoje tyrimo dalyje pateikiama bendroji EP atstovų pasisakymų analizė, nagrinėjami pačios autorės pastebėti ir sudaryti *rėmai*, taip pat pateikiami europarlamentarų suformuoti *rėmai* pagal kitų autorių ir tyrėjų teorijas, pristatoma, kaip pagal tai formuojama EP narių politinė darbotvarkė. Antroje tyrimo dalyje pateikiama, kaip kito darbotvarkės rėminimas prieš karą ir po, atliekama turinio raiškos analizė ir nustatomi sukuriami efektai. Trečiojoje dalyje pateikiamas europarlamentarų pasisakymų *rėmų* pokytis po vasario 24 d., naujų *rėmų* susiformavimas bei politinės darbotvarkės pokyčiai, nurodomos rekomendacijos ateities moksliniams tyrimams.

Kokybiniu turinio analizės metodu atlikus empirinį tyrimą, išaiškėjo, kad iki karo pasisakymuose užfiksuoti rėmai pakito, kai kurių europarlamentarų pasisakymuose susiformavo nauji. Taip pat matoma, kad šalia pagrindinių rėmų atsiranda kitas – NATO –

rėmas, bei Sakartvelo ir Moldovos narystės akcentas. Be kita ko, nustatyta, kad eterio trukmė ir *rėmų* kartojimas turi įtakos jų pasiekiamumui ir įsitvirtinimui visuomenėje.

TURINYS

1. ĮVADAS	7
2. LITERATŪROS APŽVALGA	10
2.1. „Oranžinė revoliucija“ ir plėtros „nuovargis“	10
2.2. Ukrainos europeizacija ir Europos kaimynystės politika	12
2.3. Europos Parlamento diplomatija	13
3. EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO	15
4. TYRIMO AKTUALUMAS IR PROBLEMATIKA	17
5. POLITINIAI ŽINIASKLAIDOS EFEKTAI	18
5.1. Žinių fragmentacija ir visuma	19
5.2. Emocinio turinio efektas	20
6. TEORINIS PAGRINDAS	21
6.1. Darbotvarkės nustatymo efektas	22
6.2. Rėminimo efektas žiniasklaidoje	23
6.3. Rėmų struktūra žiniasklaidoje	25
7. TYRIMAS: Lietuvos europarlamentarų pasisakymų analizė	26
7.1. Tyrimo metodologija	26
7.2. Bendroji europarlamentarų turinio analizė	27
7.3. Rėmų konstravimas pranešimuose	30
7.4. Darbotvarkės rėminimas iki karo ir po	35
7.5. Darbotvarkės rėminimas (prieš karą ir po) pagal pasirinktas teorijas	37
7.6. Turinio raiškos analizė	40
7.7. Europarlamentarų pasisakymų rėmų pokytis	42
7.8. Naujų rėmų susiformavimas	44
7.9. Darbotvarkės formavimas pakitus rėmams	45
8. IŠVADOS	46
Bibliografinių nuorodų sąrašas	48
Summary	53
Priedai	55

1.ĮVADAS

2017 m. liepą Europos Taryba priėmė sprendimą ES vardu sudaryti asociacijos susitarimą su Ukraina.¹ Tai – galutinis ratifikavimo proceso etapas. Derybos su Ukraina pradėtos 2007 m. Pirmieji politiniai skyriai buvo pasirašyti 2014 m. kovo mėn. Pagrindinės susitarimo dalys laikinai jau taikomos nuo 2014 m. rugsėjo, o nuostatos dėl išsamios ir visapusiškos laisvosios prekybos erdvės pradėtos laikinai taikyti 2016 m. Ukraina narystės ES siekia daugiau negu dešimtmetį, o pastaruosius penkerius metus Ukrainą ir ES sieja Asociacijos sutartis. Buvęs Lietuvos užsienio reikalų ministras Linas Linkevičius (2012-2020 m.) teigia, kad artimiausiu metu Ukrainai tapti ES nare šansų beveik nėra². „ES lyderių žodžiai ir politiniai pareiškimai, kad Ukraina turi būti Europos šeimoje, turi būti paversti į dokumentus ir išversti į teisinę kalbą. Ukraina turi gauti kandidatės statusą, tačiau tai nebus paprasta. Tam reikia šalių konsensuso. Ir tokie procesai užtrunka. Kandidatė – labai realu, narė – kol kas nelabai. Moraliai tarsi nėra priežasčių, kodėl nesuteikti kandidatės statuso, bet šalių yra labai skeptiškai nusiteikusių. Pagreitintas narystės procesas visgi nebūtų labai tikėtinas“, - tvirtina L.Linkevičius.

2022 m. vasario 24 dieną Rusijos pajėgoms įsiveržus į Ukrainą, tarptautinė bendruomenė ėmė ryžtingiau kalbėti apie šalies narystę ES ir ėmėsi vienos svarbiausių užduočių - kandidatės statuso suteikimo³. ES veikė kaip didžioji galia Ukrainos saugumo krizėje, kuri prasidėjo 2013 metais, kai tuometinė Ukrainos valdžia atsisakė sudaryti asociacijos susitarimą su ES, vėliau Rusija aneksavo Krymo pusiasalį ir rėmė Rytų Ukrainos separatistus⁴. Nuo 2013 metų įvairiais laikotarpiais (2014 m. Krymo aneksija, 2015 m. Minsko susitarimai, 2022 m. Maskvos invazija į Ukrainą) ES šalys narės dalyvavo Ukrainos krizės procese Rusijai pritaikant sankcijas bei kitas baudžiamąsias priemones. Prasidėjus karui, Ukraina oficialiai pasiprašė stoti į Bendriją. Kyjivo laukia ilgas ir sudėtingas procesas, tačiau ar ir kada jis galėtų būti supaprastintas ir greitesnis, Bendrija negali atsakyti⁵.

Petro Kratochvilo, Petros Cibulkovos ir Michalo Beniko atliktas tyrimas atskleidžia, kad ES šalys narės eksponentiškai daug dėmesio skiria krizės apimtai valstybei, tačiau

---

¹ <<https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/eastern-partnership/ukraine/>> [žiūrėta 2022.04.01]

² Priedas Nr. 2.

³ <<https://www.reuters.com/world/europe/eu-should-give-ukraine-candidate-status-now-lithuania-2022-03-11/>> [žiūrėta 2022.03.27]

⁴ <<https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jcms.12530>> [žiūrėta 2022.03.27]

⁵ <<https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1634620/euoparlamentarai-apie-ukrainos-galimybes-tapti-es-nare-ji-turetu-atitikti-visus-kriterijus>> [žiūrėta 2022.03.27]

stebima kai kurių valstybių poliarizacija užsienio politikos klausimu, tad neįmanoma (arba sudėtinga) priimti bendrą sprendimą⁶. Pasak tyrėjų, suprantama, kad krizės gali sugriauti bendrą ES poziciją, ji tikrai nėra visuotinai taikoma visoms užsienio politikos situacijoms, o tai iš tikrųjų gali lemti vieningesnę poziciją. Pozicijų pasiskirstymas Ukrainos europeizacijos kontekste matomas ir europarlamentarų pasisakymuose, kurie skleidžiami įvairiose medijų platformose. Vienos pagaviausių ir prieinamiausių visuomenei – **radijas ir televizija**. Šioms medijoms itin svarbus ne tik kalbėtojo naratyvas, bet ir pati jo vokalizacija ar intonaciniai motyvai. Dažnai pasisakymai gali būti suprasti neteisingai ar netgi visiškai nepasiekti adresato, jei pašnekovas netiksliai ar nemotyvuotai panaudoja emocinę raišką, kalba neužtikrintai, nerišliai, arba atvirkščiai: vartoja sudėtingas gramatines ar sintaksines struktūras.

Šiam darbui apžvelgta medžiaga rodo, kad Ukrainos klausimas europarlamentarų darbotvarkėje dažniausiai atsiranda kaip Europos kaimynystės politikos dalis⁷. Autorių teigimu, politinis Ukrainos nestabilumas nuo Oranžinės revoliucijos (2004 m.) buvo esminė kliūtis siekti europeizacijos. Nors per Europos kaimynystės politiką buvo siekiama gerovės, saugumo ir stabilumo Bendrijos kaimynystėje, tačiau daugiausiai, anot autorių, bendradarbiavimas vyko ekonominiu ir vizų išdavimo palengvinimų (vėliau – bevizio režimo) aspektu.

Kaip savo darbe rašo Kamilė Bazevičiūtė⁸, nagrinėjusi ES politiką Ukrainos atžvilgiu 2004-2010 metais, Ukrainai buvo suteikta galimybė tik padidinti savo integraciją į ES, tačiau ne prisijungti prie Bendrijos. Pasak autorės, daugeliu atvejų derybos dėl sutarties priėmimo arba įsigalėjimo užtrunka itin ilgai, yra vilkinamos dėl Ukrainos standartų neatitikimų Europos Sąjungos atžvilgiu. Europos Sąjunga stengiasi sudaryti sąlygas didesnei Ukrainos integracijai ir skatina šalies vystymąsi viduje tam, kad ši greičiau pasiektų Europos Sąjungos standartą. Problemos, kurios neleidžia šiam procesui įvykti arba jį pristabdo – yra pačios Ukrainos viduje.

Lietuvos europarlamentarų retorika Ukrainos atžvilgiu girdima itin dažnai. Neretai būtent Lietuvos atstovai būna rezoliucijų ir kitų ribojančių priemonių iniciatoriai Ukrainos klausimu ar Europos parlamento delegacijų santykiams su Ukraina nariai (Petras Auštrevičius, Andrius Kubilius, Bronis Ropė)⁹. Karo Ukrainoje kontekste ši šalis užima didelę vietą Bendrijos narių

---

⁶ <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1468-5965.2010.02122.x?casa_token=kNvhbjAtr58AAAAA%3AJtKskiIO9BfteMc8gB1lnUJx4xgpPW_i_vOWnCTiEtjuq-jwG6-olatJktx-YpKm0MTZT7uPZpNRrhQ> [žiūrėta 2022.04.04]

⁷ Andrea Gawrich, Inna Melnykovska, Rainer Schweickert, *Neighbourhood Europeanization through ENP: the case of Ukraine*. (KFG Working Paper Series, 3). Freie Universität Berlin, FB Politik- und Sozialwissenschaften, Otto-SuhrInstitut für Politikwissenschaft Kolleg-Forschergruppe "The Transformative Power of Europe", 2009, p. 20.

⁸ Kamilė Bazevičiūtė, *Europos Sąjungos politika Ukrainos atžvilgiu nuo 2014 m. iki 2020 m.* (Bakalauro darbas, Vytauto Didžiojo universitetas, Politologijos katedra, 2021), p. 10.

⁹ <<https://www.votewatch.eu/en/term9-european-parliament-members.html>> [žiūrėta 2022.04.04]

darbotvarkėje ir šis klausimas yra vienas svarbiausių, tačiau dažniausiai ji minima Rytų partnerystės kontekste arba kaip šalis, pasirašiusi Asociacijos su ES susitarimą (2017 m.).

Išnagrinėjus keletą mokslinių pavyzdžių, matoma, kad apie Ukrainos galimą stojimą kalbama daug, tačiau šio darbo autorės aptartuose šaltiniuose (parašytuose iki 2022 m.) akcentuojama, jog Ukraina dar neatitinka keliamų kriterijų tapti Bendrijos nare. Taigi, darbe keliami **problema**: Kaip keičiasi Ukrainos narystės ES perspektyvos rėminimas po vasario 24 d. Buvusių užsienio reikalų ministrų – P.Vaitiekūno ir L.Linkevičiaus – teigimu¹⁰, ši data yra kertinis istorinis momentas, kalbant ne tik apie karo eigą, bet ir apie galimą Ukrainos stojimą į ES. Darbo **objektas**: Lietuvos europarlamentarų pasisakymai per Lietuvos nacionalinį radiją ir televiziją (toliau – LRT radijas arba Lietuvos radijas ir LRT televizija). **Teoriniam darbo pagrindui** pasirinkta *rėminimo* teorija (angl. *framing*), kuri pasireiškia, kai auditorija priima tuos pačius interpretavimo rėmus ir pranešimų „pakreipimą“¹¹. Susijęs reiškinys, kuris šiame darbe taip pat bus fiksuojamas, yra tam tikrų aspektų aktyvavimo efektas (angl. *priming*), kai žiniasklaida išryškina kriterijus, pagal kuriuos vertinami vieši įvykiai ir asmenys. Šiuo atveju: viešasis įvykis – galimas Ukrainos stojimas į ES, teorijoje įvardijami asmenys – Lietuvos europarlamentarai. Šių efektų (*framing* ir *priming*) taikymas žiniasklaidoje (šiuo atveju – radijuje ir televizijoje) lemia tam tikros informacijos interpretavimą, atrankos ir pateikimo procesus pagal tam tikrus *rėmus* bei sąveikavimą su auditorija arba tiksliniais pranešimų gavėjais.

Darbo **tikslas**: *rėminimo* teorijos ribose nustatyti, kaip keičiasi (ar keičiasi) Lietuvos europarlamentarų naratyvas Ukrainos atžvilgiu Lietuvos radijo ir televizijos eteryje.

Uždaviniai:

1. Apžvelgiama panašaus diskurso literatūra.
2. Aptariamas tyrimo aktualumas bei problematika.
3. Pristatomas teorinis pagrindas – *rėminimo* ir darbotvarkės teorijos, jų taikymas (ir poveikis) žiniasklaidoje.
4. Nustatomi konkretūs atvejai, analizuojami LRT radijo ir televizijos pranešimai/laidos, kur užfiksuoti Lietuvos europarlamentarų pasisakymai Ukrainos tema.
5. Analizuojama, kokią įtaką pašnekovų formuojami *rėmai*, emocinis kalbėjimas gali turėti klausytojams, kai auditorija, radijo atveju, nemato pašnekovų, ir formuojamą turinį gali priimti per sakinių struktūrą ir manierą.

---

¹⁰ Priedai Nr. 1, 2.

¹¹ Laima Nevinskaitė, *Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos*. Vilnius: Petro Ofsetas (2011), p. 104.

6. Nustatyti, kokiomis priemonėmis ir kokia galima reikšmė yra kuriama pranešimuose Ukrainos tema.

7. Metodologija: kokybinė pasirinktų pranešimų LRT radijo turinio analizė ir semiotinė europarlamentarų pasisakymų analizė.

2.LITERATŪROS APŽVALGA

Šio darbo autorė pabrėžia, kad visa literatūros apžvalgai pasirinkta medžiaga pasirodė iki 2022 m. vasario 24 d., todėl nebuvo įmanoma patikrinti ar užfiksuoti po šios datos pasirodžiusios mokslinės informacijos.

2.1. „Oranžinė revoliucija“ ir plėtros „nuovargis“

Ukrainos galimas tapimas ES nare analizuojamas daugelio Rytų Europos ekspertų darbuose. Tai vienas esminių tikslų Bendrijos Rytų partnerystės kontekste. Savo analitinėje apžvalgoje Rytų Europos studijų centro analitikai¹² svarsto, jog „dėl to galima kaltinti ES, kuri niekaip nesutinka suteikti Ukrainai narystės perspektyvos“. Tai aiškinama „plėtros nuovargiu“, būtinybe gilinti vidinę integraciją. Taip pat apžvalgoje analitikai atkreipia dėmesį, jog nemažai ekspertų išvelgia „senosios Europos“ valstybių pataikavimą Rusijai ir „moralinių vertybių iškeitimą į materialines“.

Taip pat svarstomas ir kitas požiūris – kaltės suvertimas Rusijai¹³. Pastaroji, anot apžvalgos autorių, būdama imperine valstybe ir puoselėdama ekspansionistines ambicijas Ukrainos atžvilgiu, visais įmanomais būdais kliudo Ukrainai gauti kvietimą į ES. Šio požiūrio teigimu, Maskva remia prorusiškas politines jėgas Ukrainoje, skatina vidinį šalies susiskaldymą. 2022 m. vasario 24 d. Rusijos įžengimas į suverenios Ukrainos teritoriją šį teiginį tik patvirtino. Dar prieš įsiveržimą Rusija atvirai deklaravo, kad, jos teigimu, Kyjivo siekis jungtis prie tarptautinių organizacijų (NATO ir ES) neva skatina Maskvos įsikišimą¹⁴.

Daugelio ekspertų nuomone, esminiu lūžiu Ukrainos politinės raidos istorijoje tapo „Oranžinė revoliucija“ (2004 m.). Ši data dažnai nurodoma kaip esminio perėjimo proceso prie demokratijos pradžia: režimo pakeitimas, įtvirtinimas ir, galiausiai, demokratijos konsolidacija.

---

¹² Laurynas Jonavičius at al. *Analitinė apžvalga Nr. 1 (1) – 2009*. Vilnius: RGSC, RESC (2009), p. 4.

¹³ Ten pat.

¹⁴ < <https://www.nytimes.com/article/russia-ukraine-nato-europe.html> > [žiūrėta 2022.04.10]

Tačiau Kataryna Wolczuk savo politinėje apžvalgoje¹⁵ tvirtina, kad problema išliko ne Ukrainos politinė kryptis, o pačios ES nenoras siūlyti narystę. O tai, pasak autorės, net ir labai ilgalaikėje perspektyvoje žymiai susilpnina svertą prieš Ukrainą. Tuomet (2005 m., kai K.Wolczuk atliko tyrimą) buvo akcentuojama pozityvesnė pačios ES pozicija, kuri signalizuotų ukrainiečiams, kad jie yra laukiami Europoje.

Po „Oranžinės revoliucijos“ ES susilaikė nuo aktyvių svertų panaudojimo Ukrainos atžvilgiu, nes tai būtų pareikalavę tam tikrų politikos priemonių ateityje. Kaip teigia Viktoriya Thompson, ES naudojo švelnią narystės siekio galią, parentą įsipareigojimu laikytis bendrų vertybių, tokių kaip demokratija, žmogaus teisės ir teisinė valstybė, nežadėdama potencialios narystės¹⁶. Nors apie būsimą Ukrainos narystę ES nebuvo diskutuojama, Ukrainos europeizacijos diskursas buvo aktyviai skatinamas ir įgyvendinamas pačioje Ukrainoje. Thompson tyrimas parodė, kad idealistinę ES įvaizdį aktyviai propagavo prezidentas Viktoras Juščenka ir bei provakarietiška Ukrainos žiniasklaida. Šalies gyventojai buvo viliojami pateikiant galimybę ukrainiečiams keliauti be vizų į Šengeno zonos šalis. Pasak tyrėjos, kai kurie ukrainiečiai ėmė labiau pasitikėti ES ir net susitapatino su Bendrijos liberaliomis vertybėmis, tokiomis kaip parama demokratinėms laisvėms ir teisėms bei netoleravimas neteis्यbei, korupcijai. Iš esmės, pasitikėjimas ES teigiamai koreliavo su piliečių suvokimu apie savo priklausymą Europai. 2013-aisiais, Euromaidano protestų metais, ES buvo itin patraukli ir veiksminga priemonė tuometiniams šalies lyderiams mases patraukti į savo pusę, ypač prezidento Viktoro Janukovičiaus pabėgimo iš šalies kontekste¹⁷. Tokiomis aplinkybėmis buvo labai svarbu didinti politinį kapitalą ir suteikti ekonomines sąlygas narystės perspektyvai.

Kaip teigia buvęs ambasadorius Ukrainoje P.Vaitiekūnas¹⁸, Ukraina pasirašyti Asociacijos sutartį su ES buvo pasiruošusi dar 2013 m. pradžioje, nelaukiant lapričio, kai Vilniuje vyko Rytų partnerystės viršūnių susitikimas. Pasak buvusio užsienio reikalų ministro, sutartis su Ukraina buvo parafuota 2012 m. pabigoje, tad formalumus buvo galima sutvarkyti greičiau: „Aš raginau ambasadorius pasirašyti, nes nebuvo dėl ko atidėlioti, bet didelio entuziazmo nesulaukiau. Nei Lietuvoje, nei kitose šalyse narėse. Tada nutilau. Visi kalbėjo, kad tas pasirašymas turi vykti 2013 m. lapkritį, Vilniuje, ir būtų Lietuvos pirmininkavimo „vyšnia ant torto“¹⁹. Pasak buvusio užsienio

---

¹⁵ Kataryna Wolczuk. *Ukraine after the Orange Revolution*. Centre for European Reform, 2005, p. 5.

¹⁶ Viktoriya Thomson, V. *Europeans but outside of the EU-the EU Soft Power of Attractiveness in Ukraine Between the Orange Revolution and Euromaidan*. Canadian Journal of European and Russian Studies, 2019. P. 64-86.

¹⁷ Ten pat.

¹⁸ Priedas Nr. 1.

¹⁹ Priedas Nr. 1.

reikalų ministro L.Linkevičiaus, apie tuo metu Ukrainai Rusijos daromą spaudimą buvo žinoma: tą, anot pašnekovo, atvykęs į Vilnių, patvirtino ir V.Janukovičius²⁰.

2.2. Ukrainos europeizacija ir Europos kaimynystės politika

Kalbant apie Ukrainos galimą narystę ES, negalima nepaminti ir europeizacijos proceso. Europeizacija – tai europinio valdymo metodo sklaida, apibrėžianti šalių kandidačių santykius su ES. Tačiau Bendrijos plėtra vis labiau tampa atviru, nebūtinai į galutinį tikslą – visavertę narystę ES – orientuotu procesu (angl. *open ended process*)²¹. Pasak L.Kasčiūno, ES šalims partnerėms yra linkusi siūlyti alternatyvą narystei, įvairius tarpinius variantus: galimybę dalyvauti Bendrijos vidaus rinkoje (per laisvosios prekybos susitarimus), energetikos ir transporto infrastruktūros integraciją, laisvesnį asmenų judėjimą. Tokius pasiūlymus galima įvardyti kaip integracijos be narystės modelius. Praktinis tokios politikos pavyzdys - Europos kaimynystės politika (EKP), kuri plačiau bus aptarta kitoje šio darbo dalyje.

Europeizacijos procese dalyvaujančios šalies pažanga matoma per valdžios vykdomąsias ar įstatymų leidžiamąsias institucijas²². Agnieszka Cianciaros atliktas tyrimas parodė, kad patys ES lyderiai neišnaudojo Ukrainos partijų socializavimo galimybių ir stojimo procedūroje netaikė sąlygų, rinkdamiesi strateginį bendradarbiavimą su svarbiausiais politikos veikėjais. Kalbant apie parlamentinį bendradarbiavimą, atvejo tyrimas atskleidė, jog nacionaliniai delegatai nepakankamai dažnai ir glaudžiai bendradarbiavo su savo kolegomis iš Europos, kad socializacija įvyktų. Pasak autorės, tuometinės proeuropietiškos partijos mieliau naudojo ES išteklius, ypač parlamentinį bendradarbiavimą. Patekusios į valdžią, visos partijos pripažino ryšių su Europos politinėmis jėgomis svarbą. Strateginis valdžioje esančių partijų tikslas buvo panaudoti papildomus įtakos kanalus, siekiant paremti vyriausybės politiką ir palengvinti ES sprendimus priimančių asmenų prieigą²³.

Tuo metu kito autoriaus – Vadymo Zheltovskio - darbe tvirtinama, kad iš esmės padaryta didelė pažanga ES ir Ukrainos politikos formuotojų bendradarbiavimo institucinėje dimensijoje, taip pat ir platesnėje veikloje²⁴. Ypač bandant pilietinę visuomenę įtraukti į sprendimų priėmimo

---

²⁰ Priedas Nr. 2.

²¹ Laurynas Kasčiūnas, *ES vidinės integracijos poveikis išorinei europeizacijai: Ukrainos ir Rusijos atvejų analizė*, Vilnius (2012), p. 8.

²² Agnieszka Cianciara, A. K. 'Europeanization' as a legitimization strategy of political parties: the cases of Ukraine and Georgia. *Southeast European and Black Sea Studies* (2016.) p. 391-411.

²³ Ten pat.

²⁴ Vadym Zheltovskyy, *Impact of Eastern partnership initiatives on europeanization processes in Ukraine*. Online Journal Modelling the New Europe (2021), p. 36.

procesą. Įdiegus veiksmingus politinių ir pilietinių veikėjų bendradarbiavimo mechanizmus ir dėl pastarųjų aktyvios pozicijos, reformuojant tam tikrus procesus Ukrainoje, Rytų partnerystės iniciatyvų įgyvendinimas leido pasiekti pirmųjų vaisingų rezultatų, perkeliant Europos gerąją valdymo praktiką Ukrainoje. Pasak V. Zheltovskio, išorės europeizacijos rezultatai ypač atsispindi Ukrainos decentralizacijos ir vietos savivaldos reformoje, kuri iliustruoja dinamišką politinių veikėjų ir pilietinės visuomenės organizacijų bendradarbiavimą. Vis dėlto, nepaisant teigiamų antikorporcinių reformų Ukrainoje 2014 m. pradžioje, tarptautinis korupcijos lygio vertinimas rodo gana lėtą teigiamą dinamiką, kuri gali būti dėl nepakankamų Ukrainos valdžios pastangų įveikti sistemine korupciją. Neabejotina, kad tokia padėtis gali pakenkti pastangoms reformuoti valdžios sistemą ir sumažinti europeizacijos efektus. V. Zheltovskio teigimu, tam, kad Rytų partnerystės iniciatyvos būtų veiksmingos, jos turi būti įgyvendinamos bendromis politikos formuotojų ir socialinių veikėjų, pavyzdžiui, pilietinės visuomenės organizacijų ir mokslininkų pastangomis. O imantis atitinkamų iniciatyvų, jas turėtų lydėti strateginės komunikacijos kampanija ir atsakingas politinis diskursas, siekiant sukurti tvarią partnerystę ir palankią dirvą europeizacijos procesų sėkmei Ukrainoje.

Visgi, reikia pabrėžti, kad 2004 m. pradėta įgyvendinti santykių su ES išorės partnerių Rytuose - Europos kaimynystės - politika nenumato narystės Bendrijoje perspektyvos.

2.3. Europos Parlamento diplomacija

Kalbant apie EP vaidmenį Ukrainos karo kontekste, reikėtų paminėti ir Parlamento turimas galias veikimui už Bendrijos ribų. Tradiciškai dauguma tyrimų sutelkiami į EP turimas priemones parlamentinėms jėgoms atlikti (kitų ES institucinių veikėjų kontrolę arba parlamentinę priežiūrą) ir pastebima, kad Bendroje užsienio ir saugumo politikoje EP suteikta gana mažai oficialių įgaliojimų²⁵. Tačiau autorių L. Redei ir I. Romanyshyn tyrime atkreipiamas dėmesys, kad Parlamento tiesioginis bendradarbiavimas su užsienio subjektais vyksta pasitelkus europarlamentarų diplomaciją - delegacijas. Pabrėžiama, kad parlamentinė diplomacija apskritai yra daug svarbesnė nei ES bendri išorės veiksmai Ukrainoje (turima omeny 2013 m. Kwasniewski/Cox misiją Ukrainos krizei spręsti). Taigi atsispiriant nuo autorių deklaruojamos EP atstovų diplomatinės sėkmės, toliau apžvelgiama jos veikla moksliniuose darbuose.

---

²⁵ Lorinc Redei, Iulian Romanyshyn, *The EU's Invisible Diplomacy: The European Parliament's External Action in the Lead-Up to the Ukraine Crisis*, Paper for the European Union Studies Association Biennial Conference, March 2015.

Ieva Sinkevičiūtė savo darbe rašo, kad EP puikiai išnaudoja turimas minkštąsias galias ir yra labai kūrybingas, pristatydamas naujus įrankius, kurie galėtų padėti pasiekti EP diplomatijos tikslus Ukrainoje²⁶. Autorė išskiria šiuos: 1) skatinti vertybėmis orientuotą diplomatiją: paramą demokratijai, įstatymų viršenybę ir žmogaus teisių apsaugą; 2) priartinti Ukrainą prie ES ir paskatinti gilesnę integraciją į ES; 3) stiprinti EP ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados bendradarbiavimą. I.Sinkevičiūtės atliktame tyrime teigiama, kad EP diplomatijos pridėtinė vertė Ukrainoje ypatingai ryški, kalbant apie paramą demokratijai, kovojant už žmogaus teises ir teisės viršenybę bei vykdant abipusį EP bei Ukrainos Aukščiausiosios Rados bendradarbiavimą. Tačiau, anot autorės, tikslo priartinti Ukrainą prie ES ir paskatinti gilesnę integraciją įgyvendinimo vertinimas yra pernelyg kompliktuotas, nes šiame procese veikiančių diplomatinų aktorių yra labai daug, o kiekvieno iš jų indėlis yra sunkiai pamatuojamas. I.Sinkevičiūtė savo išvadoje tvirtina, kad tikslas dėl Ukrainos yra ilgalaikis ir dar gana tolimas.

Kito nagrinėjamo darbo autorė – Anna Herranz – pabrėžia, kad EP delegacijos ne tik laikosi tradicinės diplomatijos funkcijos (informacinės, reprezentacinės ir derybinės-organizacinės), tačiau taip pat atlieka sudėtingesnę vaidmenį: netiesiogiai palengvina kitų Bendrijos institucijų, dirbančių užsienio politikos srityje, darbą²⁷. Palyginti su nacionaline parlamentine diplomatija, EP diplomatija yra rafinuotesnė ir platesnė, o europarlamentarų delegacijos yra priemonės, turinčios didelį potencialą sustiprinti šios Bendrijos institucijos vaidmenį užsienio politikoje ir išorės santykiuose. Tačiau autorė taip pat pabrėžia, kad delegacijų reikšmė išnaudojama nepakankamai: arba EP narių dalyvavimas yra mažas, arba išlaidos šiam tikslui nėra racionalizuotos. Delegacijų veiksmingumą siūloma didinti ne jų skaičiaus gausinimu, bet racionalizuoti patį darbą ir tam skiriamas lėšas. Pavyzdžiui, konkretinti pačius pasiūlymus ir mažinti nereikšmingų deklaracijų skaičių, daugiau dėmesio skirti ilgalaikių strategijų planavimui ir, idealiu atveju, užtikrinti EP narių darbo tęstinumą tokiose šalyse kaip Ukraina. A.Herranz taip pat pabrėžia, kad aiški takoskyra matoma tarp EP narių ir jų nacionalinių perspektyvų delegacijose.

Išnagrinėjus pasirinktus darbus, galima matyti tam tikras tendencijas ir panašumus:

- **Oranžinė revoliucija.** Daugelis autorių ją pabrėžia kaip esminį posūkį ir lūžį keičiant Ukrainos politikos kryptį europeizacijos link.

---

²⁶ Ieva Sinkevičiūtė, *Pridėtinė Europos Parlamento diplomatijos vertė: Ukrainos atvejis* (Magistro darbas), 2020.

²⁷ Anna Herranz, *The inter-parliamentary delegations of the European Parliament: national and European priorities at work. The role of parliaments in European foreign policy*, (2005), p. 77-106.

- **ES nuostatos dėl plėtros.** Akcentuojamas Bendrijos plėtros „nuovargis“, Ukraina nelaikoma pakankamai pažangia kandidate.
- **Europeizacija ir EKP.** ES linkusi Ukrainai siūlyti ne narystę, bet alternatyvas jai: laisvosios prekybos susitarimus, laisvą asmenų judėjimą, bendrus projektus.
- **Ukrainos narystė – ilgalaikė perspektyva.** Trumpuoju laikotarpiu įmanomi tik maži žingsniai arba atskiri tiek ES, tiek pačios Ukrainos pastangų segmentai.

Taip pat galima išvelgti ir tyrėjų susikirtimo taškus bei prieštaras:

- **Įvykiai po Oranžinės revoliucijos.** Vieni autoriai pabrėžia teigiamus poslinkius Ukrainos politikoje bei visuomenėje po 2004 m., kiti gi kritikuoja gana lėtą teigiamą dinamiką, kuri gali būti dėl nepakankamų Ukrainos valdžios pastangų įveikti sistemine korupcija.
- **EP darbotvarkė.** EP narių veikla matoma, gana stiprus EP ir Ukrainos Aukščiausiosios Rados bendradarbiavimas, tačiau, kai kurių autorių teigimu, atvirkščiai, EP delegacijų iniciatyvos nepakankamos, dažnai deklaratyvios, racionaliai neišnaudojamos.

3.EUROPOS PARLAMENTO VAIDMUO

Nagrinėjant europarlamentarų pasisakymais suformuotus *rémus*, neabejotinai svarbu yra atskleisti, kokių vaidmenį šie politikai bei jų atstovaujama institucija atlieka, priimant tam tikrus sprendimus ES.

1952 m. įkurtas EP ne visuomet turėjo tuos pačius įgaliojimus. Jo vaidmuo keitėsi reformuojant ES sutartis, o įgaliojimai pamažu didėjo²⁸. Kol nebuvo priimtas Vieningos Europos Aktas, EP, kitaip nei Europos Komisija ir Europos Taryba, kurie buvo pagrindiniai sprendimų priėmėjai, buvo labiau patariančioji institucija. Tačiau Vieningos Europos Aktu (1986 m.), Maastrichto (1992 m.), Amsterdamo (1997 m.), Lisabonos (2007 m.) sutartimis buvo pakeista institucijų pusiausvyra, sustiprinant EP²⁹.

Dabar EP dirba pagal Lisabonos sutartį. Institucijai suteikti nauji teisėkūros įgaliojimai ir ji vienodomis sąlygomis su Europos Taryba sprendžia, kokių veiksmų turėtų imtis Europa, ir kaip turėtų būti leidžiami pinigai. Parlamento įgaliojimai išplėsti įtraukiant per 40 naujų sričių. Be to, pagal ją pasikeitė Parlamento bendradarbiavimo su kitomis institucijomis būdas ir EP nariai įgijo

²⁸ < <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/in-the-past> > [žiūrėta 2022.04.18]

²⁹ Rinus van Schendelen, *Machiavelli in Brussels: the Art of Lobbying the EU -Amsterdam*: Amsterdam University Press, (2004), p. 55-59.

didesnę įtaką sprendžiant, kas vadovauja ES. Visomis šiomis reformomis užtikrinta, kad, balsuodami rinkimuose į EP, piliečiai gali daryti dar didesnę poveikį sprendimams, kuria kryptimi juda Europa³⁰.

Kaip teigia EP Biuro Lietuvoje vadovė Daiva Jakaitė, iš esmės EP vaidmuo yra patariamasis, tačiau, priimant sprendimus, tam tikrais atvejais Parlamento turi būti atsiklausiamas³¹. EP pritarimo reikia visoms tarptautinėms sutartims (laisvosios prekybos, bevizio režimo, ES plėtros, Asociacijos ir, be abejo, narystės sutartys). Pasak D.Jakaitės, užsienio politikos srityje EP veiksmai vadinami *minkštąja galia*, tačiau neapsiriboja tik rezoliucijomis. Europarlamentarai yra laisvi aktualinti ES darbotvarkę per žiniasklaidą, taip ją formuodami ir įtvirtindami visuomenėje. Pašnekovės teigimu, europinio naratyvo pastovus palaikymas žiniasklaidoje padeda auditorijai susipažinti su ES aktualijomis ir darbais.

Iki Lisabonos sutarties įsitvirtinimo viešojoje erdvėje ir moksliniuose darbuose dažnai buvo diskutuojama dėl europarlamentarų veiklos reikšmingumo. Tačiau dabar, Mechthild Roos teigimu³², EP šiandien yra vienas iš įtakingiausių ES lygmens veikėjų. Tačiau, anot autorės, greita EP evoliucija iš tariamo „pokalbių centro“ į bendrą teisės aktų leidėją negali būti suprantama neatsižvelgiant į esminį EP narių vaidmenį. Taigi europarlamentarų vaidmuo pastaraisiais dešimtmečiais yra padidėjęs.

Kaip rodo „Spinter tyrimai“ apklausa, atlikta Vytauto Didžiojo universiteto užsakymu, dauguma respondentų Lietuvoje (65 proc.) EP laiko svarbia institucija, kurios sprendimai daro įtaką jų gyvenimui³³. Vadinasi, gyventojams svarbu ir reikšminga, kokį naratyvą formuoja europarlamentarai. EP yra vienintelė ES institucija, tiesiogiai renkama piliečių ir įgaliota jiems atstovauti. Pasak D.Jakaitės, dauguma EP narių savo šalyse yra pakankamai žinomi ir įtakingi politikai, todėl į jų balsą dažniausiai yra išiklausoma. Jie veikia ne tik kaip politinės asmenybės savo valstybėse narėse, bet ir tarptautinėje erdvėje³⁴.

Apžvelgus literatūrą ir EP narių galias, aiškėja ir galimas laukas naujam tyrimui bei jo problematikai.

---

³⁰ < <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty> > [žiūrėta 2022.04.18]

³¹ Priedas Nr. 3.

³² Matts Roos, *Becoming Europe's parliament: Europeanization through MEPs' supranational activism, 1952–79*. JCMS: Journal of Common Market Studies 58.6 (2020), p. 1413-1432.

³³ < <https://www.bernardinai.lt/ar-europos-parlamentas-lietuviams-svarbus/> > [žiūrėta 2022.04.18]

³⁴ Priedas Nr. 3.

4.TYRIMO AKTUALUMAS IR PROBLEMATIKA

Išanalizavus ankstesniame skyriuje pateiktus pavyzdžius, galima matyti, kad tyrimų dėl EP narių iniciatyvų ir realių veiksmų Ukrainos narystės atžvilgiu atlikta nepakankamai. Lietuvos europarlamentarų naratyvas Ukrainos atžvilgiu daugiau mažiau yra žinomas, tačiau jų komunikacija viešojoje erdvėje nagrinėta mažai. Taip pat matoma, kad vieni EP nariai dažniau išsako savo nuomonę ar imasi konkrečių iniciatyvų, rezoliucijų dėl Ukrainos, tačiau kiti delegatai kalbinami rečiau arba Ukrainos temą nurodo kaip neprioritetinę savo politinėje darbotvarkėje.

Radijas, kaip visuomenės informavimo priemonė ir pagrindinis tiriamųjų darbų informacijos šaltinis, pasirenkamas gana retai. Tačiau, pasak tyrimų, tai yra pasaulyje prieinamiausia ir daugiausia auditorijos sugeneruojanti žiniasklaidos priemonė³⁵. Taip pat radijas laikomas ir patikimiausiu pirminiu informacijos šaltiniu. Pasak UNESCO, žmonės pasitiki radiju dėl jo žemų įkainių ir paprastumo. Palyginti su kitomis žiniasklaidos priemonėmis, tiek radijo sąnaudos, tiek jo eksploatacinės išlaidos yra nedidelės. Ši medija išlieka prieinama ir jos galima klausytis visur, net kai elektra ar ryšys nėra patikimas. Dėl šių priežasčių itin svarbu, ne tik kokia faktinė informacija pasiekia auditoriją, bet ir kaip ji būna *įrēminta* pašnekovų bei kokią žinią tai paskleidžia. Taigi, klausytojų informacijos suvokimas ateina per jau suformuotą pašnekovo naratyvą, kurio svarbus yra ne tik turinys, bet ir emocinė bei vokalinė transliacija.

Tuo metu televizija – elektroninė informavimo priemonė, kuri perteikia ne tik turinį, bet ir vaizdą bei emocijas ir tuo iš esmės skiriasi nuo spaudos³⁶. Pasak Aleksandro Česnavičiaus, visuomenės, kurios pagrindinis informatorius yra televizija, kasdienis gyvenimas yra kitoks nei tos, kurią informacija pasiekia per spaudą. Autorius, cituodamas M.McLuhaną, tvirtina, kad elektroninės žiniasklaidos priemonės kuria „globalinį kaimą“ – pagrindinius pasaulio įvykius gali stebėti visi žmonės, todėl tam tikra prasme juose ir dalyvauja.

Prancūzų postmodernistas Jeanas Baudrillard’as – vienas įtakingiausių informavimo priemonių šiuolaikinių teoretikų, kurio darbams didelę įtaką turėjo H. McLuhano idėjos. Jo nuomone, šiuolaikinių masinės komunikacijos priemonių poveikis iš esmės skiriasi nuo kitų technologijų poveikio ir yra daug stipresnis. Televizija ne tik parodo žiūrovui pasaulio vaizdą, bet vis labiau apibrėžia, koks iš tikrųjų yra pasaulis, kuriame gyvename. Pasak jo, didžioji pasaulio pažinimo dalis atkeliauja per televiziją – ypač per žinias ir aktualijų laidas³⁷. Taigi politikų

³⁵ < <https://en.unesco.org/news/radio-remains-one-most-trusted-medium-communication> > [žiūrėta 2022.04.11.]

³⁶ Aleksandras Česnavičius, *Televizija kintančiame žiniasklaidos pasaulyje*. Filosofija. Sociologija. 2009. T. 20. Nr. 2., p. 123.

³⁷ Ten pat.

naratyvo *rėminimas* pasirinkta tema daro įtaką visuomenės nuomonės susiformavimui ir keliant probleminį klausimą, kaip kinta europarlamentarų rėminimas po pasirinktos datos šiame tyrime.

Apžvelgus kitų autorių darbus, matoma, kad dažniausiai nagrinėjamas laikotarpis – Ukrainos situacija po „Oranžinės revoliucijos“ 2004 m. arba Krymo aneksijos 2014 m. Vėlesnis laikotarpis minimas rečiau. Šio darbo pasirinkta kritinė data – 2022 vasario 24 d. – taip pat brėžia laikotarpį, kuris dėl laikiškumo nebuvo nagrinėtas. Ši data taip pat nustato naują kursą Ukrainos ir ES santykiuose bei greitina Kyjivo narystės galimybes. Po šios datos nagrinėtų tiriamų darbų nebuvo aptikta, tad darbas būtų aktualus šiandieniniame karo kontekste. Be to, nebuvo atlikta ir europarlamentarų suformuotų *rėmų* pokyčių analizės bei tą lėmusių politinės darbotvarkės pokyčių. Radijo ir televizijos prieinamumas ir informacijos archyvavimo galybės leidžia pateikti kuo išsamesnę ir objektyvią informaciją. Yra plati erdvė atlikti tyrimui bei susitelkti į dar nenagrinėtą Lietuvos europarlamentarų pasisakymų turinį bei emocinį jų spektrą.

5.POLITINIAI ŽINIASKLAIDOS EFEKTAI

Žiniasklaidos dalyvavimas šių dienų politiniame gyvenime yra labai realus ir nekvėstionuojamas procesas. Masinės komunikacijos priemonių kūrimosi eroje žiniasklaidą galima vadinti įtakinga tarpininke tarp visuomenės (auditorijos) bei informaciją pateikiančių šaltinių. Žiniasklaida pastaraisiais metais tapo viena iš aktyviausių politinės komunikacijos dalyvių, taip pat tapo priemone kitiems politinės sferos dalyviams daryti įtaką rinkėjams ir kitoms auditorijoms³⁸. Savo darbe R.Matkevičienė daro prielaidą, kad politiniame diskurse galima išvelgti dvigubą žiniasklaidos, kaip politinės komunikacijos elemento, vaidmenį. Viena vertus, žiniasklaida pristatoma kaip sfera, kurioje vyksta politinių veikėjų, visuomenės ir žiniasklaidos institucijų sąveika. Kita vertus, žiniasklaida galėtų būti naudojama kaip institucija, kuri nustato politinį diskursą arba kaip instrumentas, kuriuo būtų galima jį formuoti. Anot autorės, hedonistinė ir vartotojiška visuomenė daro įtaką politiniam masiniam diskursui. Žiniasklaidos ir auditorijos ryšys gali pasirodyti vienpusis ir neturintis grįžtamojo ryšio, tačiau jis dažnai pasireiškia per tyrimus, žiūrimumą/klausomumą, skaitomumą, tiražų apimtis. Vartotojiškumas informacijos kanalų lauke taip pat apibrėžia žiniasklaidos priemonių efektyvumą ir auditorijos pasiekiamumą.

Politikos poveikis per žiniasklaidą tapo esminis, kai buvo suvokta informacijos lauko galia. Pasak Lauro Bielinio³⁹, gausios informacijos kiekyje visuomenė ieško ir gauna ne tai, kas ieškotina

---

³⁸ Renata Matkevičienė, *Politinio žiniasklaidos diskurso apibrėžtys: žiniasklaidos, kaip politinės komunikacijos dėmens, tyrimas*. Informacijos mokslai, (44), (2008), p. 112.

³⁹ Lauras Bielinis, *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė*. Vilnius: Eugrimas, (2005), p. 29.

ir reikalinga, bet tai, kas labiau nušviesta ir gražiau pasiūlyta. Tai – vadinamasis žiniasklaidos „žibintas“. Autorius pateikia ir tokią proceso dalyvių santykių grandinę: *visuomenė – valdžia – žiniasklaida*. Politiniame lygmenyje tai pavirsta į santykį: *piliečiai – valstybė – informacija*. Žiniasklaida selekcionuoja, struktūruoja bei hierarchizuoja informaciją, „maitina“ politikus bei visuomenę informaciniais įvykiais jų kasdienėje politinėje rutinoje.

Norint nustatyti, kaip politinis diskursas veikia visuomenę per žiniasklaidą, svarbu apžvelgti, kokius efektus visuomenei tai sukelia. Taip pat, kokią įtaką auditorijos nuomonės formavimuisi turi šiame darbe nagrinėjamas radijo ir televizijos medijų kanalas.

5.1. Žinių fragmentacija ir visuma.

XX a. pabaigoje žiniasklaida tampa gyvybiškai svarbi kaip politinio elito komunikacijos kanalas ir idėjų viešinimo platforma. Būdamą ketvirtąją valdžia, žiniasklaida atlieka politinio proceso stebėjimo, informavimo funkcijas. Pasak Raymondo Kuhno⁴⁰, taip tarsi užtikrinamas kontrolės mechanizmas, kuris skatina didesnę politinių lyderių atskaitomybę ir veiksmų legitimavimą.

Kasdien žiniasklaidos pateikiamos naujienos yra fragmentiškos. Informacijos perdavimo priemonės jas pateikia per iš anksto suformuotas rubrikas ar reportažus, kurie yra aktualiausi visuomenei. Kadangi žiniasklaida suinteresuota sulaukti kuo didesnio visuomenės dėmesio (ir reklamos užsakovu), ji pateikia tuos naujienų fragmentus, kurie yra skaitomiausi, žiūrimiausi ir klausomiausi, o tai tam tikra prasme lemia pateikiamos informacijos subjektyvumą bei nukreipimą tam tikra linkme. Todėl auditorija yra atribojama nuo realaus bendro vaizdo. Kasdienės naujienos yra nuolat kintančios, kadangi žiniasklaida atspindi lokalią arba pasaulinę situaciją. Dėl fragmentiškumo sudėtinga suprasti ir susidaryti teisingą supratimą apie naujienas „iš paukščio skrydžio“, todėl, norint sukurti objektyvų realybės vaizdą naudojant fragmentines žinias, reikėtų matyti jas kaip visumą. Toks naujienų pateikimas neretai suponuoja šališkumą, nes, kai kurių mokslininkų teigimu, žiniasklaida negali būti iki galo objektyvi. Kaip savo darbe rašo Deimantas Jastramskis⁴¹, cituodamas R.Paul ir L.Elder, 99,99999 proc. faktų iš viso lieka nepaminėti žiniasklaidoje, todėl, šių autorių vertinimu, nešališkumas naujienų sudarymo procese tėra iliuzija. Galima pateikti tik „svarbiausius“ faktus, tačiau, kas yra svarbiausia, paliekama spręsti

---

⁴⁰ Raymond Kuhn, *The media and politics*. In *Developments in West European Politics*. Palgrave, London, (1997), p. - 264.

⁴¹Deimantas Jastramskis, *Šališkumo problematika nacionaliniuose dienraščiuose 2004 m. Lietuvos Prezidento rinkimų kampanijos metu*. Žurnalistikos tyrimai, 2008, p. 6.

subjektams, filtruojantiems informacijos srautą. Anot tyrėjų, šališkumas – ne atsitiktinis veiksmas ar atsitiktinumų seka: jis nėra betiksli, bet turi priežastį. Vienas pranešimas gali būti suformuotas neteisingai, neišlaikant pusiausvyros tarp šaltinių arba netiksliai, o šališkumas yra nuoseklus ir pastovus laiko atžvilgiu procesas. *Rėminimo* teorijos kontekste tai ypač svarbu.

Denisas McQuailas⁴², nagrinėdamas politinės realybės suvokimui žiniasklaidos daromus efektus, išskiria šiuos aspektus: *darbotvarkės nustatymas* (angl. *agenda setting*), *rėminimas* (angl. *framing*) ir *aktyvavimas* (angl. *priming*). Būtent šios teorijos ir bus taikomos šiame darbe.

D. McQuailo teigimu, *rėminimo* ir *darbotvarkės nustatymo* žiniasklaidos efektai glaudžiai susiję. Augustina Sturlytė savo darbe remdamasi kitais skirtingais autoriais, rašo, kad efektai papildo vienas kitą ir yra vienas kito tąsa, o *rėminimą* vadina antruoju *darbotvarkės nustatymo* lygmeniu⁴³. Pasak autorės, žiniasklaidos dėmesys tam tikriems objektams (įvykiams, institucijoms, politikams ir kt.) lemia ir didesnę auditorijos susidomėjimą jais. Vadinasi, prie politinių procesų tiesioginės prieigos neturinti auditorija, matydama tik žiniasklaidos nušviečiamus politinius įvykius, nemato kitų galimai svarbių įvykių, kurie nenušviečiami arba tai žiniasklaida atspindi per menkai, todėl jie atrodo mažiau svarbūs⁴⁴.

Autorės Elizabeth Perse ir Jennifer Lambe savo žiniasklaidos poveikio tyrime atskleidžia, kad masinė komunikacija daro pastebimą poveikį asmenims, visuomenei ir kultūrai⁴⁵. Tačiau jį, pasak autorių, gana sunku įrodyti, nes tyrimais žiniasklaidos efektai įvertinami nepakankamai. Esą modeliai, teorijos ir metodai vis dar netikslūs, tačiau pats tyrimas išlieka svarbus, kad būtų galima geriau suprasti masinės komunikacijos vaidmenį, formuojant visuomeninį gyvenimą.

5.2. Emocinio turinio efektas.

Vizualiosios žiniasklaidos priemonės turi galimybę perteikti ne tik kalbėtojų mintis, bet ir jų emocinę raišką. Komunikacija eteryje – tai yra pagrindinis skirtumas nuo visų kitų žiniasklaidos priemonių, daugiausiai pateikiančių informaciją rašytine forma. Vertinant emocinę pranešėjo raišką, matematinės komunikacijos teorijos autoriai C.Shannonas ir W.Weaveris⁴⁶ ypatingą dėmesį skiria prezentacinėms priemonėms: balsui, veidui ir kūnui.

---

⁴² Denis McQuail. *Media performance: Mass communication and the public interest*. London: Sage, 1992, p. 144.

⁴³ Augustina Sturlytė, *Politinės realybės konstravimas žiniasklaidoje ir auditorijos suvokimas: atvejo analizė*, Magistro darbas, Vilniaus universitetas, Komunikacijos fakultetas, 2011.

⁴⁴ Ten pat.

⁴⁵ Elizabeth M. Perse, Jennifer L. Lambe, *Media effects and society*. Routledge, 2016, p. 22.

⁴⁶ Sabah al-Fedaghi, *A conceptual foundation for the Shannon-Weaver model of communication*. International Journal of Soft Computing, 7(1), (2012), p. 17.

Radio ir televizijos pagrindine emocije raiška tampa žmogaus balsas, perteikiamas transliavimo technologija.

Priemonės Shannonas ir Weaveris suskirsto į tris pagrindines kategorijas:

1. **Prezentacinės**: balsas, veidas, kūnas. Tai žodžių, išraiškų, gestų, kalbos visuma. Joms reikalingas komunikatoriaus dalyvavimas, nes jis atlieka komunikacijos aktus.

2. **Reprezentacinės**: knygos, paveikslai, nuotraukos, raštas, architektūra, interjeras ir t.t. Jos yra vaizduojančios, kūrybiškos, sukuria vaizdinį, nepriklausomai nuo komunikatoriaus.

3. **Mechaninės**: radijas, televizija. Tai yra priemonių perdavėjai.

Visa tai yra radio ir televizijos raiškos priemonės, kurios prisideda prie turinio perdavimo ir jo suvokimo.

Sarah Sobieraj ir Jeffrey M. Berry teigia, kad svarbu rūpintis ne tik turiniu, bet ir komunikaciniu poveikiu⁴⁷. Autoriai tyrė politikų rinkimų kampanijas, kurios, radio laidose tapo emocijų demonstravimu, žodžių mūšiu, kupinu įžeidžiančios kalbos. Eteryje transliuojamas politinis kraštovaizdis būna persmelktas priešišku ir nepagarba. Tyrimu nustatyta, kad auditorija žymiai labiau reaguoja į dramatiškesnes pasipiktinimo formas nei į švelnesnius pasisakymus. Vadinasi, eterio komunikacija sustiprina įtaigą pasirinktu naratyvu, jis tampa paveikesnis auditorijai nei skaitytinė žiniasklaida.

Šiame darbe nagrinėjant Lietuvos europarlamentarų pasisakymus LRT radijuje ir televizijoje taip pat bus atsižvelgiama ir į jų retorines, vaizdines kalbos priemones, stilių bei poveikį auditorijai.

6. TEORINIS PAGRINDAS

Teoriniu darbo pagrindu pasirenkama *rėmų* arba *įrėminimo* (angl. *framing*) bei darbotvarkės nustatymo teorijos (*agenda setting*). Pirmiausia apžvelgiama *įrėminimo* teorinė prieiga.

Rėminimo teorija nagrinėja individų ar organizacijų taikomas mąstymo bei interpretacijos schemas ir pasireiškia, kai auditorija priima tuos pačius interpretavimo *rėmus* ir pranešimų „pakreipimą“. *Rėmų* teorija siekiama paaiškinti, kodėl žmonės sutelkia dėmesį auditorijai pateikiamuose (arba savotiškai primetamuose) tam tikruose tikrovės aspektuose ir kodėl dauguma iš tikrųjų mato būtent vieną tikrovę, o ne kitą.

---

⁴⁷ Sarah Sobieraj, Jeffrey M. Berry, *From incivility to outrage: Political discourse in blogs, talk radio, and cable news*. Political Communication, 28(1), (2011), p. 38.

Pirmasis *rėminimo* sąvoką savo teorijoje 1974 m. pritaikė sociologas Ervingas Goffmanas, kuris nustatė, kad žmonės informaciją suvokia pagal tam tikras interpretacijos schemas. Teorija sako, kad žiniasklaida pasiūlo įvykių supratimą ir interpretaciją. Taip atsitinka, kai žiniasklaidoje išryškinami tam tikri nagrinėjamos problemos aspektai, apibrėžiama, kokia tai yra problema ir tokiu būdu suformuojamas požiūris į ją. Tad *irėminti*, vadinasi, atrinkti tam tikrus suvokiamus realybės aspektus ir juos akcentuoti⁴⁸.

Irėminimas apima sąvokų rinkinį iš komunikacijos ir sociologijos mokslų, tačiau labiausiai ši teorija pritaikoma žiniasklaidai ir daugiausiai nagrinėjama komunikacijos kontekste. Tai gali būti tam tikri vaizdiniai, žodžiai, frazės ir įvairūs reprezentaciniai stiliai, kuriuos pasitelkia nuomonės formuotojai (politikai, žiniasklaida), visuomenę nušviesdami informacija apie tam tikrą įvykį. Žiniasklaida nepateikia visumos, o išskiria tam tikrus aspektus, pateikia auditorijai „tikrovę“ po to, kai ji jau buvo „suformuota“. Šio darbo atveju – europarlamentarų tam tikras jau suformuotas naratyvas pateikiamas radijo klausytojams ir televizijos žiūrovams. Tai yra tam tikras pašnekovų požiūris, kuris „privilegijuoja“ vienus aspektus, mažindamas kitus.

6.1. Darbotvarkės nustatymo efektas

Rėminimo ir darbotvarkės nustatymo efektai tarpusavyje glaudžiai susiję. Kai kurie autoriai teigia, kad jie papildo vienas kitą ir yra vienas kito tąsa, o *rėminimą* vadina antruoju dienotvarkės nustatymo lygmeniu. Kaip savo įžvalgomis dalijasi Atara Frenkel-Faran ir Sam Lehman-Wilzig⁴⁹, poveikis auditorijai vyksta dviem lygmenimis: 1. Auditorijai nurodoma, apie ką ji turi galvoti, t.y. nurodoma, kokie politiniai įvykiai, procesai ar temos yra svarbiausios. 2. Įvykiui suteikiamas tam tikras vertybinis (teigiamas ar neigiamas) atspalvis, perduodamas ir įtvirtinamas auditorijoje bei formuojantis jos nuomonę nušviečiamos politinės realybės atžvilgiu.

Darbotvarkės nustatymo efektas atsiranda tuomet, kai žiniasklaida (šiuo atveju, radijas ir televizija) intensyviau nušviečia tam tikrą įvykį, taip didindama visuomenės susidomėjimą, „primetant“ tam tikrus reiškinius ar veiksmus. Tokiu būdu, parinkdama naujienas, žiniasklaida tarsi „organizuoja“ auditorijos suvokiamą politinės realybės pasaulį. Tie patys autoriai – A. Frenkel-Faran ir S. Lehman-Wilzig – tikina, kad žiniasklaidos dėmesys tam tikriems objektams (įvykiams, institucijoms, politikams ir kt.) lemia ir auditorijos susidomėjimą šiais objektais⁵⁰.

---

⁴⁸ Jolanta Mažylė, *Informaciniai žurnalistiniai tekstai ir jų žanrai*. (2015), p. 21.

⁴⁹ Atara Frenkel-Faran, Sam Lehman-Wilzig, *The Media in the 2006 Israeli Elections: Who's Manufacturing Consent? Framing the Spin-Doctors*. *Israel affairs* 13.2 (2007), p. 420-421.

⁵⁰ Ten pat.

Maža to, prie politinių procesų tiesioginės prieigos neturinti auditorija, matydama tik žiniasklaidos nušviečiamus politinius įvykius, nemato kitų galimai svarbių įvykių, t.y. jie neegzistuoja dėl nežinojimo arba atrodo mažiau svarbūs.

Pagal A.Frenkel-Faran ir S.Lehman-Wilzig, antrajame *rėminimo* lygmenyje, žiniasklaida ne tik parenka objektus, tačiau jiems taip pat priskiria tam tikrus požymius (savybes, vertę, apibūdinančias charakteristikas ir kt.). Įtaka šiuo atveju daroma atrenkant ir priskiriant konkrečius požymius, ir tuo pat metu ignoruojant kitus. Kaip jau minėta, auditorijai atrodo svarbūs tie nušviečiamų politinės realybės objektų požymiai, kuriuos akcentuoja žiniasklaida. Taip formuojamas auditorijos požiūris ir vertinimas tam tikro objekto atžvilgiu – žiniasklaida perduoda auditorijai sąvokas ir kalbą, kurią ji naudoja kalbėdama apie politinę realybę. Taigi, informuodama, žiniasklaida tam tikra prasme „piešia“ politinės realybės paveikslą, pasirinkdama, kokius veikėjus įtraukti, ką ir kaip išryškinti bei užduoda auditorijai matymo „toną“.

6.2. *Rėminimo* efektas žiniasklaidoje.

Demokratinėse šalyse įprasta, kad žiniasklaida, pateikdama informaciją, neužima jokios pozicijos ir remiasi objektyvumo kriterijumi. Daugiašalių informacijos šaltinių išklausymas, pristatymas ar rėmimasis jais, laikoma sektina visuomenės informavimo norma. Visgi, pasaulėžiūrinis neutralumas įmanomas retai, o, kai kurių ekspertų teigimu, žiniasklaida negali būti tokia objektyvi kaip mokslas. Objektyvumas tam tikra prasme yra subjektyvus dalykas, todėl žiniasklaida gali daryti įtaką visuomenės nuomonei net nesiimdama jokių įtikinėjimo ar manipuliacijos priemonių. Iš principo, žiniasklaida kalba apie žmonių pasirinkimus, tad žinutės pateikimas gali daryti įtaką įvykio suvokimui auditorijoje. Siekiant išanalizuoti žiniasklaidos vaidmenį, aktualus yra jos *rėminimas*, nes dauguma naujienų žiniasklaidoje yra pateikiamos prasminiuose *rėmuose*⁵¹.

Rėminimo teorijos žiniasklaidoje tyrėjas Paulas D'Angelo⁵² teigia, kad sutelkdami dėmesį į naujienų rėminimą, turime atsižvelgti į konstruojamą žinios naratyvą ir joje pateikiamus stereotipus (pvz., kodėl imigracija apibrėžiama kaip nusikalstamumas, šio darbo atveju – Ukrainos narystė Europos Sąjungoje gali būti apibrėžiama kaip šalies gerovė). P.D'Angelo taip pat išskiria **žurnalistinę pusiausvyrą** (pvz., kaip naujienų rėminimas gali sukelti klaidingą pusiausvyros jausmą, susijusį su lengvai ginčijamu klausimu). Kiti autoriaus išskiriami rėminimo efektai: **žinios**

⁵¹ McQuail, D. *Media performance: Mass communication and the public interest* (Vol. 144). London: Sage, 1992.

⁵² Paul D'Angelo, *Framing: media frames*. The international encyclopedia of media effects, 1-10, (2017), p. 7.

stiprinimas ir **amplifikacija**, kai žurnalistai refleksyviai susieja rezonansinį įvykį ar frazę su tam tikra tema (pvz., naujienos apie JAV karą Irake apibūdinamos kaip „antrasis Vietnamas“).

Žiniasklaidai sunku išvengti *rėmų* perteikiant turinį, o patys politinės realybės veikėjai savo retorikoje taip pat dažnai naudoja *reminimą*. Kalba ir ją sudarančių žodžių prasmės jau savaime yra tarpusavyje susiję ir nepriklausomai nuo jų naudojimo tikslo kuria asociacijas, kylančias iš patirties ir pasąmonės.

2006 metais lingvisto George'o Lakoffo tyrime teigiama, kad kiekvienas žodis kuria *rėmą*, suponuodamas idėjas, vaizdinius ar asociacijas⁵³. Remiantis šio autoriaus pateikiama teorija, *rėmas* kuria ir sufleruoja kitus *rėmus*. Kaip pavyzdį galima pateikti politikoje itin dažnai naudojamą žodį „lyderis“, kuris klausytojui asocijuojasi su žodžiais „vadovauti“, „pirmauti“, „diktuoti“, „pagrindinis“, „vesti į priekį“, „pirmininkauti“. Šio darbo nagrinėjamo objekto atveju, europarlamentarai Ukrainos karo kontekste pavartoję žodį „Europos Sąjunga“ gali suponuoti „narystę“, „saugumą“, „gerovę“, „pasitikėjimą“ ir kt. Taigi, žodžiai suvokiami pasitelkiant mentalinį įsivaizdavimo ir asociacijų žemėlapi. Taip pat, pasak G.Lakoffo, *rėmo* priminimas jį nuolat stiprina - dažnai kartojamas tas pats žodis auditoriją įtikina to žodžio galia. Toks kartojimas kuria mentalinius įpročius bei atpažįstamumą.

Kiti autoriai – Dietramas A. Scheufele ir Davidas Tewksbury – tvirtina, kad *rėmus* žiniasklaidoje kuria ir patys žurnalistai, kai tam tikrą informaciją tarsi suklasifikuoja ir atitinkamai pateikia auditorijai⁵⁴. Vadinasi, žiniasklaida (arba žurnalistai) pati pateikia savo interpretacijas ir auditorijai savotiškai nurodo pranešimo suvokimo gaires. *Rėminimo* efektas iš principo nepateikia naujos informacijos ar jos apibrėžties, tačiau suaktyvina arba „prikelia“ klausytojo/žiūrovo atmintyje anksčiau užfiksuotą ir saugomą informaciją. Taip *reminimas* paveikia jau turimos informacijos vertinimą ir svorį, padeda auditorijai prioretizuoti viduje prieštarinai vertinamus svarstymus ir priimti, jų nuomone, teisingą sprendimą⁵⁵.

D.Scheufele⁵⁶ tvirtina, kad vieni svarbiausių veiksnių, lemiančių *rėmus* žiniasklaidoje yra atranka ir ryškumas arba išskėlimas į paviršių (angl. *salience*). Pirmiausiai tam tikros sąvokos yra atrenkamos kaip suvoktos tikrovės aspektai, o vėliau komunikuojamame tekste jie yra išryškunami, pateikiant tam tikrą problemos apibrėžimą, vertinimą ar net elgesio rekomendacijas. Pasak

---

⁵³ George Lakoff, *Simple framing*. Rockridge Institute, 14, (2006), p. 1.

⁵⁴ Dietram Scheufele, David Tewksbury, *Framing, agenda setting, and priming: The evolution of three media effects models*. Journal of communication, 57(1), (2007), p. 14.

⁵⁵ Thomas E. Nelson, Zoe M. Oxley, Rosalee A. Clawson, *Toward a psychology of framing effects*. Political behavior, 19(3), (1997), p. 237-238.

⁵⁶ Dietram Scheufele, D. A. *Framing as a theory of media effects*. Journal of communication, 49(1) (1999), p. 107.

autoriaus, tokiu būdu įvykio ar problemos pristatymas per suformuotus *rėmus* sistemingai veikia gavėjų – auditorijos – įvykio ar problemos interpretacijos ir suvokimą.

6.3. *Rėmų* struktūra žiniasklaidoje.

Žiniasklaida naudoja įvairius *rėmų* kūrimo būdus ir priemones, kurie gali skirtis priklausomai nuo žiniasklaidos priemonės formos ar pranešimo žanro. Savo tyrime cituodamas kitus autorius – J.Gerhardsą ir D.Ruchtą, - D.Scheufele⁵⁷ pateikia tris *rėmų* struktūrų kūrimo tipus, naudojamus žiniasklaidoje, kalbant apie politinę realybę:

1. **Diagnosticinis**: nustatoma problema, jos kaltė bei priežastis. Tokio *rėminimo* metu tam tikras įvykis ar objektas įvardijama kaip sprendimo reikalaujanti problema, nurodomi tai nulėmę faktoriai.

2. **Prognostinis**: problemos sprendimo įvardijimas. Nurodoma, kaip turi būti sprendžiamos diagnostinio *rėminimo* metu įvardintos problemos.

3. **Motyvacinis**: skatinimas imtis nepatenkinamą padėtį gerinančių veiksmų. Problemos identifikavimas ir sprendimo pasiūlymas mobilizuoja visuomenės sutarimą, tuo tarpu motyvacinis *rėminimas* skatina dalyvavimą ir veiksmų ėmimosi.

Autorius Robertas Entmanas⁵⁸ teigia, kad žiniasklaidoje *rėmai* atlieka keturias funkcijas:

1. **Apibrėžia** problemą. Įvardijamas problemą sukeliantis veikėjas, jo atliekamas veiksmas, tai, kiek jis sukelia naudos ir ar žalos.

2. **Identifikuoja** veiksnius, kurie sukelia problemą.

3. **Pateikia** moralinį problemos vertinimą (vertinami problemą sukeliantys veiksmai ir jų padariniai).

4. **Siūlo** priemones, **numato** jų tikėtiną poveikį.

Autorius pabrėžia, kad visos ar kelios *rėmų* funkcijos gali būti identifikuojamos viename straipsnio sakinyje, kituose jų gali visai nebūti.

Naujienų struktūrą analizuojantys kiti autoriai – Panas ir Kosickis – pateikia keturis *rėmų* konstravimo įrankius arba struktūras⁵⁹:

1) **Sintaksės** struktūros arba žodžių ir frazių naudojimo šablonai.

---

⁵⁷ Dietram Scheufele, p. 114.

⁵⁸ Robert Entman, *Framing bias: Media in the distribution of power*. Journal of communication, 57(1), (2007), p. 166.

⁵⁹ Zhongdang Pan, Gerald M. Kosicki, *Framing analysis: An approach to news discourse*. Political communication, 10(1), (1993), p. 70.

2) **Naratyvinės** (angl. *script*) struktūros, pristatančios įvykį kaip vertą naujienos, kartais siekiant perteikti auditorijos jutimo patirtis peržengiančias naujienas ir įvykius.

3) **Tematinės** struktūros, atspindinčios žiniasklaidos tendenciją surasti ir į pranešimą įtraukti priežastines temas tam tikrais būdais: arba įvardijant tikslus priežastinius ryšius, arba siejant savo išvalgas su tiesiogine šaltinio citata.

4) **Retorinės** struktūros arba retorinės stilistikos parinkimas siekiamam numatytam efektui įgyvendinti.

Pasak Džinos Donauskaitės⁶⁰, žiniasklaidos kaip viešosios politikos dalyvės *rėminimo* analizė yra daugiasluoksnė, nes, ją atliekant, užčiuopiamos ideologijos ir dinamiški galios santykiai, kurių metu vykstantys *rėminimo* procesai yra strategiškai ir sąmoningai atliekami: *rėmo* konstravimas yra intencionalus – viešosios politikos dalyvių viešosios politikos rėminimas nesusiformuoja kaip atsitiktinių patirčių pasekmė. Išnagrinėjus mokslininkų surinktą medžiagą, pripažįstama, kad *rėminimas* iš esmės yra parinkimas: žodžių, paryškinių, šaltinių, paveikslėlių, teksto organizavimo, emocinio turinio, akcentavimo. Radijo ir televizijos atveju turinys perteikiamas ir padedamas formuoti vaizdinėmis raiškos priemonėmis.

Taigi, remiantis *rėmų* teorija, darbe bus nagrinėjamas ES naratyvas Lietuvos europarlamentarų pasisakymuose Ukrainos politiniame kontekste bei tiriama, kaip jis kito po vasario 24 d. *Rėmų* teorija radijuje ar televizijoje taikoma daug rečiau nei skaitytinėje žiniasklaidoje. Tačiau vizualioji medija gali atskleisti daugiau emocinių efektų ar garsinių atspalvių, kuriuos naudoja pašnekovas, pristatydamas sau palankų naratyvą ar siekdamas primesti auditorijai savo nuomonę.

7.TYRIMAS: Lietuvos europarlamentarų pasisakymų analizė.

7.1.Tyrimo metodologija.

Siekiant išsiaiškinti, kaip Lietuvos europarlamentarai *įrėmina* ES naratyvą Ukrainos atžvilgiu, atliktas **atvejo tyrimas** (angl. *Case Study*). Tai leidžia atlikti socialinio ir komunikacinio reiškinių, šiuo atveju – ES kandidatės statuso Ukrainai suteikimas ir galimas tapimas Bendrijos nare – *įrėminimo* problematikos tyrimą per visą individualaus atvejo analizę. Tyrimui pasirinktas **kokybinio tyrimo** metodas, kuris padeda atskleisti detalių ir išsamų dalyko vaizdą. Duomenų apdorojimas vyksta nagrinėjant Lietuvos europarlamentarų pasisakymus pasirinktu naratyvu per

---

⁶⁰ Džina Donauskaitė, *Žiniasklaidos vaidmuo skurdo mažinimo politikoje: Lietuvos interneto dienraščių 2008 m. ekonominės krizės metu atvejis*. (Daktaro disertacija), Vilnius, (2015), p. 86.

LRT radiją ir televiziją bei interviu. Atvejo studijos analizės tikslas: išsiaiškinti, kokius *rėmus* medijų eteryje naudoja Lietuvos europarlamentarai ir ar jie kinta, eskaluojantis situacijai Ukrainoje ir prasidėjus bei vykstant karui. Taip pat, kaip europarlamentarai *rėmina* diskusiją apie Ukrainos narystę ES ir per tai formuoja viešą ir politinę darbotvarkę šia tema. Tam pasitelkiamos galimos prielaidos:

1. Rusijai eskaluojant įvykius ir aštrėjant situacijai Ukrainoje, intensyvėja ir europarlamentarų ES naratyvas Ukrainos atžvilgiu;

2. Europarlamentarų naratyvas iš esmės keičiasi po 2022 m. vasario 24 d.

3. Per EP darbotvarkę skubinama Ukrainos narystė ES, jai siekiant kandidatės statuso.

Kokybinis turinio analizės metodas pagal teorinėje dalyje išskirtus kriterijus leis suprasti, ar prielaidos, kurios daromos pasitelkiant *rėminimo* ir darbotvarkės teorijas europarlamentarų pasisakymuose, gali paaiškinti priežastis, kodėl kyla Ukrainos narystės ES problematika. Tam, kad tikslas būtų pasiektas, tyrimas skaidomas į tris sritis, kuriose bus tiriama ir aiškinama, kaip europarlamentarai medijų eteryje formuoja ES naratyvą Ukrainos atžvilgiu: 1) pateikiami pasisakymuose užfiksuoti *rėmai* ir jų kuriamas efektas; 2) apibrėžiamas galimas situacijos kismas po vasario 24 dienos; 3) pateikiamas emocinis *rėmų* krūvis bei galimų naujų *rėmų* susidarymas ar darbotvarkės pakitimas.

Visose dalyse analizuojami LRT radijo ir televizijos eteryje užfiksuoti europarlamentarų pasisakymai Ukrainos ir ES tema. Jie pateikiami transkripcijų forma⁶¹. Taip pat naudojamas ekspertinis interviu⁶² (tai papildoma teorinę ir empirinę medžiagą), šio darbo autorės ir kitų tyrėjų sudarytos lentelės, schemas ir vizualizacijos.

7.2. Bendroji europarlamentarų pasiskymų analizė.

Analizei atlikti pasirinkta LRT eterio ir televizijos eterio medžiaga nuo 2022 m. sausio 1 d. iki gegužės 1 d. Šis laikotarpis svarbus apibrėžiant prieškarinę situaciją Ukrainoje – eskaluojantis padėčiai nuo šių metų pradžios, intensyvėjo ir europarlamentarų pasisakymai, taip pat griežtėjo jų naratyvas. Pikas pasiektas vasario 24 dieną, kai Rusija oficialiai pradėjo įsiveržimą. Tuo metu dalis europarlamentarų abiejų LRT medijų eteriuose pasisakė itin dažnai, tačiau dažniausiai jų dėmesys buvo kreipiamas į bendrą situaciją Ukrainoje. ES naratyvo kontekste europarlamentarų turinio objektai buvo ekonominė pagalba Ukrainai, ginklų tiekimas,

---

⁶¹ Priedai Nr. 5, 6, 7, 8, 9.

⁶² Priedas Nr. 4

griežtinamos sankcijos Rusijai, karo pabėgėlių krizė. Tai buvo dominuojančios temos, sudariusios didžiąją dalį pasisakymų svorio.

Tuo metu, siekiant pademonstruoti *rėmų* paplitimą europarlamentarų kalbose pasirinkta tema, pirmiausiai naudinga atlikti išsamią LRT radijo ir televizijos naujienų laidų srauto analizę. Kaip matoma⁶³, daugiausiai eteryje Ukrainos kontekste kalbėjo europarlamentarai Petras Auštrevičius ir Rasa Juknevičienė. Taip pat jie abu daugiausiai pasisakė Ukrainos narystės ES tema. Ja taip pat buvo kalbinamas Liudas Mažylis, Juozas Olekas bei Andrius Kubilius. Pastarasis tiesioginiame LRT radijo eteryje davė ilgiausią interviu⁶⁴ (jis išsamiau bus analizuojamas kitose šio darbo dalyse). A.Kubilius ir R. Juknevičienė priklauso tai pačiai europinių partijų šeimai – Europos liaudies partijos frakcijai. Dalies europarlamentarų naratyvai ES tema Ukrainos kontekste skambėdavo LRT radijo ir televizijos žiniuose, vadinasi, buvo kartojami, tad turinys auditorijai buvo girdimas mažiausiai po kelis kartus. O tai, pasak tyrėjos D.Donauskaitės, tik dar labiau įgalino ir padidino *rėmo* efektą⁶⁵ (tai taip pat bus nagrinėjama plačiau kitose šio darbo dalyse).

Kaip matoma iš pateiktos lentelės, Ukrainos tema visiškai nekalbėjo trys europarlamentarai: Vilija Blinkevičiūtė, Valdemaras Tomaševskis ir Viktoras Uspaskichas. Eterio analizė taip pat rodo, kad šie politikai pasirinktu laikotarpiu apskritai nepasisakė jokiais europinėmis temomis.

Vadinasi, toliau tyrime *aktyvūs* yra penki europarlamentarai, kurie komunikavo Ukrainos narystės ES tema: P.Auštrevičius, R.Juknevičienė, A.Kubilius, L.Mažylis ir J.Olekas.

Lentelė Nr. 1.

EP narys	Frakcija EP	Pasisakymai per LRT radiją ir TV Rusijos karo prieš Ukrainą kontekste	Pasisakymai per LRT radiją ir TV Ukrainos narystės ES tema
Petras Auštrevičius	„Renew Europe“	20	6
Vilija Blinkevičiūtė	Socialistų ir demokratų pažangiojo aljanso frakcija	-	-

⁶³ Lentelė Nr. 1

⁶⁴ Priedas Nr. 7.

⁶⁵ Priedas Nr. 4.

Stasys Jakeliūnas	Žaliųjų frakcija/Europos laisvasis aljansas	1	-
Rasa Juknevičienė	Europos liaudies partijos (krikščionių demokratų) grupė	18	4
Andrius Kubilius	Europos liaudies partijos (krikščionių demokratų) grupė	9	1
Aušra Maldeikienė	Europos liaudies partijos (krikščionių demokratų) grupė	1	-
Liudas Mažylis	Europos liaudies partijos (krikščionių demokratų) grupė	3	1
Juozas Olekas	Socialistų ir demokratų pažangiojo aljanso frakcija	4	1
Bronis Ropė	Žaliųjų frakcija/Europos laisvasis aljansas	2	-
Valdemaras Tomaševskis	Europos konservatorių ir reformuotojų frakcija	-	-
Viktoras Uspaskichas	Nepriklausomas narys	-	-

Šaltinis: sudaryta autorės

7.3. Rėmų konstravimas pranešimuose

Atsižvelgus į įvairias *rėminimo* teorijas ir autorių išryškintus komunikacinius *rėminimo* aspektus, taip pat peržiūrėjus ir perklausius LRT radijo ir televizijos prieinamą medžiagą, ryškėja europarlamentarų naudojami *rėmai*, kuriuos būtų galima suskirstyti į tam tikras dalis:

1. *Pagrindinis rėmas: Ukraina, kaip šalis, nusipelnusi tapti ES nare.*

Šis *rėmas* dominuoja absoliučiai visuose visų europarlamentarų pasisakymuose⁶⁶. Pavyzdžiui, P.Auštrevičius dažniausiai naudoja naratyvą, kad „dabar yra mūsų, europiečių, pareiga atsakyti Ukrainai teigiamai“⁶⁷. Tokiu būdu formuojamas anksčiau teorinėje priėjoje minimas D.Scheufele iškeltas⁶⁸ *motyvacinis rėmas*. Tuo metu R.Juknevičienė savo pasisakymu „reikia susitarti dėl ES vaidmens ir galimybių tiek konkrečiai Ukrainoje, tiek dėl apskritai ES narystės ateityje siekiančių šalių“ atliepia D.Scheufele minimą *prognostinį rėmą*⁶⁹. Kaip stipriausią ir paveikiausią naratyvą būtų galima išskirti R.Juknevičienės teiginį⁷⁰, jog ne narystė NATO ar ES yra priežastis Putinui pulti, bet tai, kad nėra narystės. L.Mažylis savo pasisakyme konstatuoja, kad Ukraina jau suvokiama kaip integrali Europos dalis⁷¹. Tai, kaip galima matyti, dar labiau suponuoja auditorijai Ukrainos narystę kaip neišvengiamybę ir, anot L.Mažylio, istorinės tiesos atkūrimą.

Pagrindinis rėmas, be kita ko, padiktuoja ir europarlamentarų politinės darbotvarkės pasirinkimą ir prioritetus. Pasak tyrėjos D.Donauskaitės, politikai aktyviai ir sąmoningai *rėmina* savo naratyvą⁷². Jiems svarbu yra perduoti politinę žinutę, todėl savo pranešimą jie *rėmina* nuolatos ir sistemingai. O *rėmas* yra vienas iš efektyviausių būdų tą padaryti - kalbos strategija, kuria siekiama per žiniasklaidą patraukti auditorijos dėmesį. Tokiu būdu, pasitelkę *pagrindinį rėmą*, europarlamentarai formuoja ir anksčiau šio darbo teorinės priegos dalyje minimus darbotvarkės nustatymo teorijos (*agenda setting*) elementus⁷³ (2 pav.).

---

⁶⁶ Priedas Nr. 5, 6, 7, 8, 9.

⁶⁷ Priedas Nr. 5.

⁶⁸ Dietram Scheufele, David Tewksbury, p. 17.

⁶⁹ Ten pat.

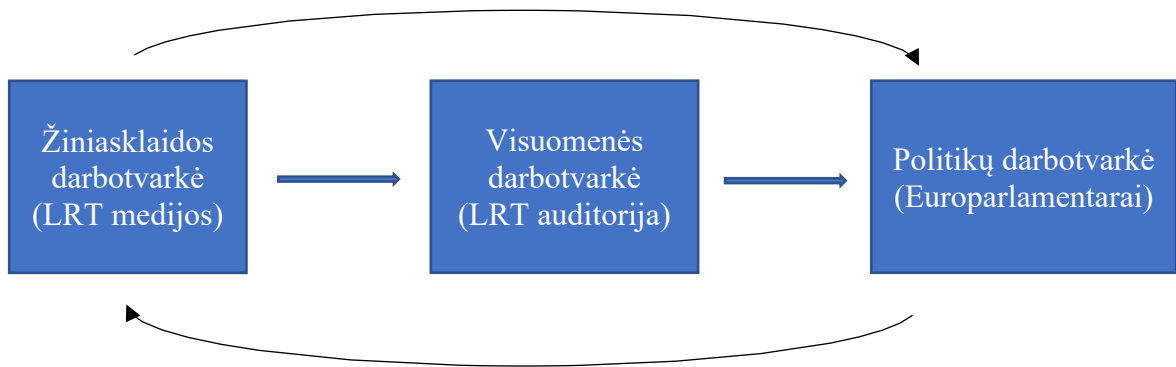
⁷⁰ Priedas Nr. 6.

⁷¹ Priedas Nr. 8.

⁷² Priedas Nr. 4.

⁷³ James W. Dearing, Everett M. Rogers, *Agenda-setting* (Vol. 6), Sage, (1996), p. 5.

2 pav. Darbotvarkės nustatymo schemos pritaikymas

Šaltinis: J.Dearing ir E.Rogers

Vadinasi, europarlamentarai, sąmoningai pristatydami savo ES darbotvarkę Ukrainos kontekste, diktuoja ją LRT medijoms, kurios, savo ruožtu, ištransliuoja jau suformuotą naratyvą auditorijai. Taip pat atsiranda (jis yra realus) ir atvirkštinis variantas, kai žiniasklaida primeta politikams tam tikrą naratyvą, kurį jie įtraukia į savo politinę darbotvarkę. Šiuo atveju, žurnalistas, eterioje paklausęs europarlamentaro apie Ukrainos europinę perspektyvą, eterio darbotvarkę suponuoja politikui, kuris yra pasiruošęs kalbėti ir kitais karo konteksto diskursais, kaip anksčiau minėti: ginklų tiekimas, sankcijos Rusijai, pabėgėlių krizė ir kt. Per keletą artimiausių eterio minučių, o televizijoje – ir vizualaus temos ištransliavimo – auditorija *pagrindinį rėmą* – Ukraina nusipelnė būti ES nare – išgirsta mažiausiai keletą kartų. Taigi, *rėmas* yra nuolat kartojamas ir klausytojų bei žiūrovų atmintyje užfiksuojamas kaip esminė žinutė. Kaip rašo Thomas E. Nelsonas⁷⁴, politiniai veikėjai dažnai patys konstruoja ir komunikuoja tam tikros problemos *rėmą*, naudingą jų atstovaujamai institucijai ar interesų grupei. Todėl šio tyrimo atveju, europarlamentarų perduodamos žinutės *rėmo* kūrimas yra lengvesnis būdas įtikinti nei stengiantis keisti visuomenės nuomonę pasitelkiant įrodymus ar logišką argumentaciją.

Net laikydamosi nešališkumo ir objektyvumo nuostatų, žiniasklaida neišvengia to, kad jos žinutės pateikimas gali daryti įtaką įvykio suvokimui auditorijoje. Taigi žiniasklaidos efektas gali būti nenumatytas, tačiau realus⁷⁵. Šio darbo atveju, *pagrindinis rėmas*, teigiantis, kad Ukraina nusipelnė būti ES nare, duoda pagrindą pateikimo šališkumui. Auditorija tampa tarsi „įkalinta“ *rėmo*, kuris jau yra suformuotas žurnalisto arba politiko (žr. 2 pav.). Tuo metu žiūrovai neturi

⁷⁴ Thomas E., Nelson, Zoe M. Oxley, Rosalee A. Clawson, *Media Framing of a Civil Liberties Conflict and Its Effect on Tolerance*, American Political Science, Volume 91, Issue 3, 1997, p. 227.

⁷⁵ Ten pat.

galimybės rinktis ir yra priversti priimti tokią tikrovę, kokią tuo metu girdi/mato. Pagrindinio *rėmo* pranešimas pasiekia auditoriją.

2. *Papildantis rėmas. Ukrainos narystė kaip ES solidarumo įrodymas.*

Daugiausia ES tema Ukrainos kontekste pasisakęs europarlamentaras P. Auštrevičius pirmasis ir aiškiausiai formuoja solidarumo rėmą, kuris nėra būdingas visiems EP nariams ir yra retesnė naratyvinė forma. Pasak Auštrevičiaus, demonstruojant solidarumą su Ukraina, rodant politinę paramą, dar kartą labai aiškiai išsakyta ES pozicija dėl palankumo šiai šaliai⁷⁶. R. Juknevičienė eteryje teigė, kad padėti Ukrainai galima suteikiant labai aišką perspektyvą, pirmiausiai ES kontekste. Taip pat, anot europarlamentarės, šia prasme suteikiant ekonominę pagalbą, kuo greičiau įtraukti Ukrainą į laisvąją rinką⁷⁷. Solidarumo naratyvas formuojamas ir per pagalbą Ukrainai: pasak R. Juknevičienės, ES turi ekonomiškai padėti Ukrainai, pakviesdama ją į dar glaudesnę bendradarbiavimą su Bendrija: „Visi supranta, kad tapti kandidate į ES Ukrainai taip greitai nepavyks, tačiau žengti pirmą žingsnį ir įtraukti Ukrainą dar labiau į bendrą ES rinką, būtų labai didelis žingsnis į priekį. Tai atvertų galimybę Ukrainos ekonomikai ne tik kad nežlugti, bet ir eiti į priekį“⁷⁸.

A. Kubilius *papildomą rėmą* kuria per solidarų Europos vienijimąsi dėl Ukrainos: „Šiuo metu Ukrainos žmonių drąsa, didvyriškumas suvienija visą Europą. Tai aš tikiu, kad tada visiškai kitoks pačių europiečių supratimas ir apie Putino grėsmes, ir apie Ukrainos europietiškumą, ir tai, kad Ukraina tam tikra prasme yra stipriausia europietiška tauta, nes nėra kitų pavyzdžių, kad kuri nors kita tauta būtų taip su ginklu gynusi savo europietišką pasirinkimą. Aš manau, kad tai gali duoti ir politinį rezultatą“. Kubilius šio *rėmo* kontekste taip pat pabrėžia, kad Lietuvos atstovai EP daro viską, kad būtų sukurta sparti procedūra, pritaikyta Ukrainai. Kaip rodo ES teisėkūros galių studija, EP gali teikti patariamąją nuomonę ar rezoliucijų forma išreikšti poziciją⁷⁹. Pasak Kubiliaus, tai ir šalių diplomatų, ir valstybės vadovų labai svarbus darbas, kad iš tiesų Ukrainos kelias į ES būtų kiek galima greitesnis, nes tai „visų pirma duoda ne tiktai tam tikrą aišką kryptį tolesniam Ukrainos vystymuisi ir jos prisijungimui į bendrą rinką“⁸⁰. Matoma, kad per *papildomą rėmą* šis

---

⁷⁶ Priedas Nr. 5.

⁷⁷ Priedas Nr. 6.

⁷⁸ Priedas Nr. 6.

⁷⁹ < <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/powers-and-procedures/legislative-powers> > [žiūrėta 2022.04.27.]

⁸⁰ Priedas Nr. 7.

europarlamentaras demonstruoja didžiausią iniciatyvinę galią. Tiesioginiame eteryje taip formuojama ir A.Kubiliaus politinė darbotvarkė, ir galimai pačių ES institucijų.

Reikia pabrėžti, kad *papildomas* – solidarumo – *rėmas* labiau būdingas pasisakymuose iki karo pradžios vasario 24 d. Tuo metu europarlamentarai labiau formavo pagalbos Ukrainai naratyvą bei demonstravo dvipusį solidarumą: 1) kai leido galimybės, vyko į Ukrainą (P.Auštrevičius, A.Kubilius)⁸¹ ir apie tai komunikavo; 2) paragino apie Europą ir ES šalis nars solidarizuotis reiškiant paramą Ukrainos kandidatės statuso suteikimui.

3. *Prieštaros rėmas: ES nėra karinė galia*

Tokio *rėmo* formavimąsi paskatino daugelio europarlamentarų pasisakymuose fiksuojamas karinės galios naratyvas, kuriuo pabrėžiama, kad teritorinį saugumą gali užtikrinti tik NATO. R.Juknevičienė pabrėžia, kad Aljansas būtų sėkmingas šalių *trio* – Ukrainai, Sakartvelui ir Moldovai ir nebuvimas NATO nare, pasak europarlamentarės, ir leidžia Rusijai pulti Ukrainą⁸². A.Kubilius tvirtina, kad „stojimas į ES duoda gal ir ne tokią saugumo garantiją kaip NATO, bet jos yra pakankamai stiprios (*garantijos-aut.past.*)“⁸³. Stipriausiai prieštaros rėmą naudoja J.Olekas, kuris iš savo pasisakymo ES narystę laiko lygiaverte NATO: „Tikrai, mano supratimu, Vakarai daro daug. Tiek atskiros šalys, tiek ES ir NATO. Galbūt ES, mes, galėtume dar daugiau. Būtent paspartinti europinę integraciją, kadangi yra toks lyg ir langas, kuriam negali prieštarauti ir pats Putinas, nes jis dabar derybose kelia klausimą dėl NATO plėtros, bet ne tiek dėl ES“⁸⁴. Čia reikėtų priminti, kad ir J.Olekas, ir R.Juknevičienė yra buvę Lietuvos krašto apsaugos ministrai, tad galima daryti prielaidą, jog saugumo ir karinės galios suvokimą jie mato šiek tiek artimiau.

Prieštaros rėmas iš principo neoponuoja Ukrainos narystės ES idėjai, galima sakyti yra lygiagretus jam. Tačiau prieštaravimas atsiranda europarlamentarams dvejojant dėl ES karinės galios patikimumo. Bendrija neturi savo kariuomenės ir, kaip teigia politologas Linas Kojala, iki šiol užsienio bei saugumo temos buvo išskirtinai nacionalinių valstybių kompetencija. ES nieko nepašaus į viršnacionalinių Europos institucijų kontroliuojamą kariuomenę nėra – ir vargu ar artimiausioje perspektyvoje gali būti⁸⁵.

---

⁸¹ Priedai Nr. 5, 7.

⁸² Priedas Nr. 6.

⁸³ Priedas Nr. 7.

⁸⁴ Priedas Nr. 9.

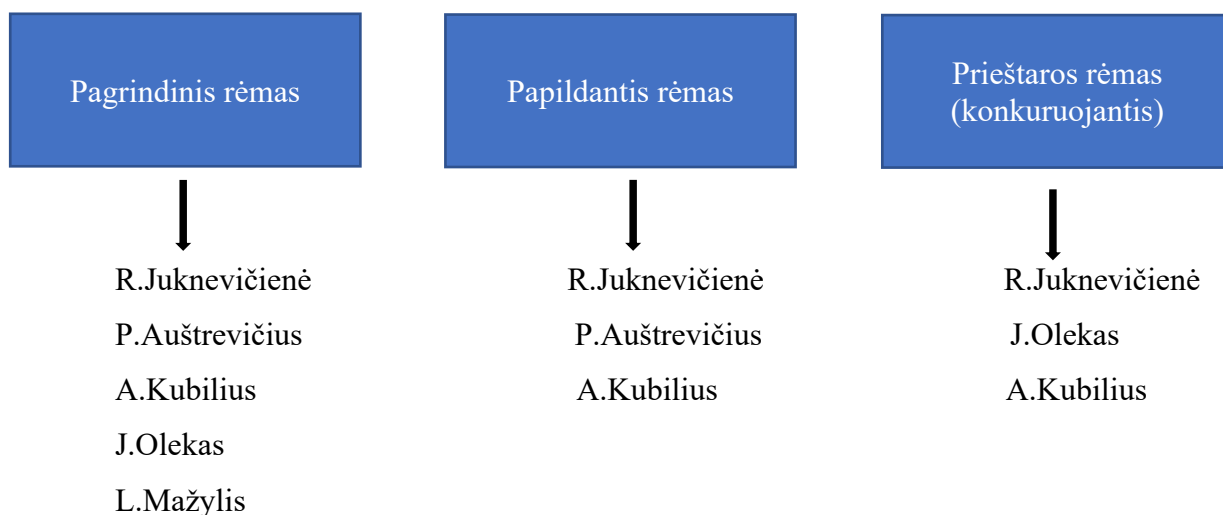
⁸⁵ < <https://www.tspmi.vu.lt/komentarai/linas-kojala-europos-kariuomene-generolo/> > [žiūrėta 2022.04.28]

Prieštarnos rėmas kai kur europarlamentarų naratyve savotiškai konkuruoja su ekonomine ar socialine ES perspektyva. Auditorijai jis tarsi suponuoja, kad bendrą gerovę Ukraina gali patirti tik tapusi abiejų Aljansų nare.

Nagrinėjant europarlamentarų pasisakymus, ryškėja, jog NATO diskursas jų kalbose tapo aktualesnis prasidėjus Rusijos karinei agresijai. Jautriau imta žiūrėti į Ukrainos teritorinį vientisumą, dažniau imta persvarstyti Lietuvos situacija.

Išanalizavus pasirinktus *rėmus*, pateikiama vizualizacija, kurioje atspindimas *rėmų* panaudojimo dažnumas bei pasiskirstymas tarp europarlamentarų (3 pav.)

3 pav. Europarlamentarų *rėmų* vizualizacija

Šaltinis: sudaryta autorės.

Iš pateiktos vizualizacijos galima matyti, kad *pagrindinį rėmą* – Ukraina kaip šalis, nusipelnusi tapti ES nare – panaudojo absoliučiai visi europarlamentarai, komunikavę Ukrainos narystės naratyvą. Šis *rėmas* buvo labai aiškus ir lengvai atpažįstamas, dažnai kartojamas, todėl lengvai įsisavinamas auditorijos. Jis labai aiškiai patvirtina tyrėjos D. Donauskaitės išvalgas⁸⁶, kad *Papildantį rėmą* – Ukrainos narystė, kaip ES solidarumo įrodymas - komunikavo trys europarlamentarai: R. Juknevičienė, P. Auštrevičius ir A. Kubilius. Šių politikų pasisakymuose galima pastebėti ir lingvisto Georgo Lakoffo iškeltą mintį, kad *rėmas* atkuria kitus *rėmus*⁸⁷. Jo tyrimą panaudojęs Stephenas D. Reese tvirtina, kad žodžiai suvokiami pasitelkiant mentalinį žemėlapi, kuris naudojamas, siekiant suprasti kontekstą. Taigi *papildantis rėmas* šių parlamentarų

⁸⁶ Priedas Nr. 4.

⁸⁷ Stephen D. Reese, *The framing project: A bridging model for media research revisited*. Journal of communication, 57(1), (2007), p. 150.

komunikacinėse struktūrose padėjo „įprasminti“ *pagrindinį rėmą*. *Papildantis rėmas* užtvirtino auditorijai ES naratyvą ir padėjo labiau suvokti, kodėl Ukraina turi būti priimta į Bendriją. Tuo metu *prieštaros (konkuruojantis) rėmas*, kurį panaudojo trys europarlamentarai (R.Juknevičienė, J.Olekas ir A.Kubilius), dar labiau išplėtė Ukrainos europeizacijos naratyvą, suponuodami ir galimą narystę NATO. Šis *rėmas* savotiškai papildė patį tyrimą, išplėtė jo galimybes.

Pastebėtina, kad visus tris autorės pasirinktus *rėmus* panaudojo du europarlamentarai: R. Juknevičienė ir A.Kubilius. Pastarasis, LRT medijų eteryje karo Ukrainoje tema pasirinktu laikotarpiu kalbėjęs apie 10 kartų, tačiau šios šalies europeizacijos kontekstą naudojo tik viename pokalbyje. Nepaisant to, jis truko 15 minučių (tai yra gana didelis laiko tarpas tiesioginiame eteryje vienam pašnekovui) ir jame sugebėjo iškomunikuoti trijų *rėmų* diskursą. Galima teigti, kad šis europarlamentaras galimai labiausiai įtikino auditoriją, nes, pasak D.Donauskaitės⁸⁸, kuo daugiau *rėmų* panaudoja politikas, ir kuo jie dažniau akcentuojami, tuo labiau įsitvirtina visuomenės sąmonėje bei suformuoja poziciją tam tikru klausimu. Taip pat pastebėtina, kad šie abu europarlamentarai priklauso tai pačiai Europos liaudies partijos (krikščionių demokratų) grupei. Ši partija nuolatos deklaruoja, jog ES plėtra yra viena iš Bendrijos sėkmės istorijų⁸⁹. Partijos nuostatuose tvirtinama, kad ES turi toliau kurti konkrečiai Europos kaimynystės šalims pritaikytas partnerystes, remdamasi "daugiau už daugiau" principu ir stiprinti šiose valstybėse demokratinius procesus bei teisinės valstybės principus. Taip pat privalo padėti stabilizuoti šiuos regionus ir priartinti juos prie Europos ir atlaikyti nuolatinės Rusijos pastangas destabilizuoti mūsų kaimynus ir atkurti savo įtaką buvusiose sovietinėse valstybėse.

Tuo metu *prieštaros (konkuruojanti) rėmą* panaudoję J.Olekas ir R.Juknevičienė, pabrėžtina, abu buvę Lietuvos krašto apsaugos ministrai. Kaip matoma pokalbio transkripcijoje⁹⁰, J.Olekas visą savo Ukrainos europeizacijos pokalbį formavo NATO *rėmo* kontekste. Kadangi šis pokalbis vyko sausio mėnesį, dar tik telkiant Rusijai pajėgas prie Ukrainos sienos, J.Oleko naratyvas formuojamas atsižvelgiant į grėsmę saugumui. Kadangi ES nėra karinė organizacija, J.Olekas akcentuoja NATO svarbą.

7.4. Darbotvarkės *rėminimas* iki karo ir po

Vasario 24 dieną Rusijai užpuolus Ukrainą, karo tema žiniasklaidos priemonėse tapo pagrindinė ir gana išplėsta, užėmusi absoliučiai didžiąją dalį eterio laiko. Europarlamentarai šalia

---

⁸⁸ Priedas Nr.4.

⁸⁹ < <https://www.eppgroup.eu/lt/musu-nuostatos/musu-pozicija/uzsienio-reikalai> > [žiūrėta 2022.04.28.]

⁹⁰ Priedas Nr. 9.

kitų autoritetingų pašnekovų tapo svarbia diskusijos dalimi. Formuodami ES naratyvą, politikai pasisakė ginklų tiekimo, sankcijų Rusijai, Ukrainos ekonomikos stiprinimo, karo pabėgėlių klausimais. Kaip matyti iš europarlamentarų pokalbių, Ukrainos stojimo į ES naratyvas taip pat buvo minimas, tačiau jis nebuvo toks stiprus bei paveikus kaip saugumo ir gynybos galios užtikrinimas, kurį suteikia NATO. Norint pristatyti, kokius *rémus* ir kaip formavo politikai, pirmiausiai pateikiama bendroji abiejų laikotarpių lyginamoji analizė (žr. Lentelė Nr. 2).

Lentelė Nr. 2. Europarlamentarų pasisakymų skaitlingumas (Ukrainos stojimo į ES naratyvas).

Europarlamentaras	Pasisakymai iki 02.24	Pasisakymai po 02.24
P.Auštrevičius	2	4
R.Juknevičienė	3	2
A.Kubilius	-	1
L.Mažylis	-	1
J.Olekas	1	-

Šaltinis: sudaryta autorės.

Kaip rodo pateikti duomenys, po vasario 24 dienos Ukrainos stojimo į ES kontekste pasisakė beveik visi europarlamentarai, išskyrus J.Oleką. Kaip jau aptarta anksčiau, šio europarlamentaro pasisakymas buvo itin stiprus saugumo diskurse NATO kontekste ir tai įvyko likus mėnesiui iki karo Ukrainoje pradžios. Bendrai matome, kad pasisakymų po vasario 24 d. yra šiek tiek daugiau, jie yra griežtesni Rusijos atžvilgiu ir nuosaikesni galimai sutiekiant ES narystę Ukrainai⁹¹.

Situacija Ukrainoje gerokai paaštrėjo vasario 21 d., kai Rusija oficialiai įvedė savo karius į Vakarų nepripažįstamas Donecko Liaudies Respubliką ir Luhansko Liaudies Respubliką. Tuo metu Rusija jas pripažino esant nepriklausomas, priskiriant joms ne tik faktiškai esančias, tačiau ir Ukrainai pavaldžias teritorijas. Būtent šiomis dienomis europarlamentarų pasisakymų buvo daugiau, ypatingai P.Auštrevičiaus ir R.Juknevičienės. Tik jų naratyvas buvo formuojamas labiau ne Ukrainos europeizacijos kontekste, bet emocinis sureagavimas į situaciją – apie tai šiame darbe taip pat bus kalbama vėlesnėje dalyje.

Kaip galime matyti (žr. Lentelė Nr. 2), daugiausiai abiem laikotarpiais kalbinti europarlamentarai – P.Auštrevičius ir R.Juknevičienė – buvo skirtingai aktyvūs: P.Auštrevičius

⁹¹ Priedai Nr. 5, 6, 7, 8.

buvo labiau girdimas/matomas po vasario 24 d., R.Juknevičienė – prieš⁹². Taip pat, kaip rodo autorės atlikta kokybinė bendrų pasisakymų LRT medijų eteryje analizė, šie europarlamentarai buvo aktyviausi pasisakymų apie Ukrainą kontekste, nors dažniausias užfiksuotas naratyvas buvo sankcijų skyrimas Rusijai bei oro erdvės uždarymas virš Ukrainos.

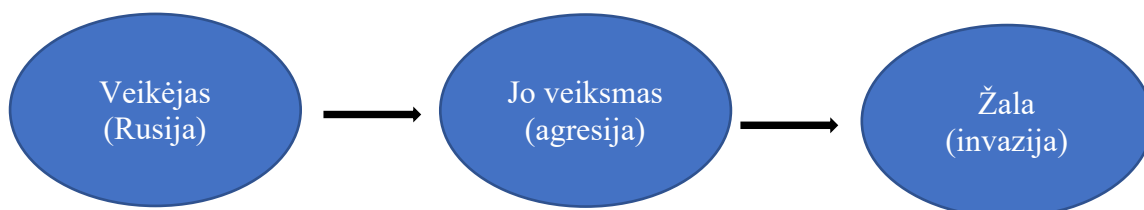
A.Kubilius kalbėjo jau prasidėjus karui Ukrainoje. Nors tiriamo konteksto ribose jo pasisakymas fiksuotas tik vieną kartą, tačiau politikas išsamiai formavo savo poziciją.

L.Mažylio užfiksuotas vienas pasisakymas žiniose. Jo trumpas, labai konkretus ir struktūruotas pranešimas ištransliuotas kelis kartus, tad auditorijai buvo lengva pristatyti ir įtvirtinti EP poziciją.

7.5. Darbotvarkės *rėminimas* (prieš karą ir po) pagal pasirinktas teorijas

Apžvelgiant europarlamentarų naratyvą *rėmų* kontekste iki Rusijos karinės invazijos į Ukrainą, galima pritaikyti autoriaus R.Entmano⁹³ anksčiau paminėtas *rėminimo* teorijos funkcijas. Tyrėjo išskirtas elementas pirmiausia **apibrėžia** problemą. Visi europarlamentarai kaip pagrindinę problemą įvardija Rusiją, kurios keliama agresija nulėmė invaziją į Ukrainą (žr. 4 pav.).

4 pav. Problemos apibrėžimas

Šaltinis: R.Entman ir autorė

P.Auštrevičius: „iki karo, žinoma, negalima paminėti tų šimto tūkstančių rusų kariškių, kurie yra sutelkti prie Ukrainos sienų, bet, panašu, kad to gali nepakakti, jei Rusija bandytų kariniu būdu įsiveržti į Ukrainą“⁹⁴.

R.Juknevičienė: „Jokių naivių čemberlenų ir jokių iliuzijų, kad santykiai su Putino Kremliumi gali būti partneriškai produktyvūs, kad koncesijos padės. Taip, kaip ES sukūrę tuometiniai politikai ėmėsi drąsios lyderystės suvienyti demokratinę Vakarų Europą, taip

⁹² Priedai Nr. 5, 6.

⁹³ Robert Entman, *Framing bias: Media in the distribution of power*. Journal of communication, 57(1), (2007), p. 166.

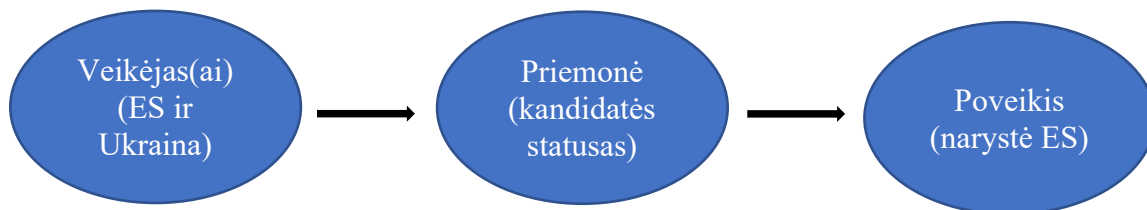
⁹⁴ Priedas Nr. 5.

šiandien reikia lyderystės demokratiniais pagrindais suvienyti po Antrojo Pasaulinio karo bolševizmo suskaldytą Europos žemyną. Vakarai turi išlikti tokie pat solidarūs ir vieningi, net jei šis paūmėjimas baigsis be plataus masto karinių veiksmų“⁹⁵.

J.Olekas: „Mano supratimu, tie pradėti pokalbiai duoda vaisių. Na, galbūt atveria tokį kažkokį langą atsitraukti pačiam Putinui. Jis visada teigia, kad nesiruošia intervencijai, o tik pratybos savo žemėje. Nors niekas negali pasakyti ir apsaugoti, kad po pratybų, kaip buvo 2008 m. Sakartvele, jie įžengė į Pietų Osetiją. Mano supratimu, intensyvus kalbėjimasis duoda rezultatų. <...> Diplomatinis kalbėjimasis yra skaudus ir sunkus, bet, aš manau, žymiai geriau nei kariniai veiksmai. Ir Ukrainos europeizacija turi būti vienas esminių dalykų“⁹⁶.

Tuo metu po vasario 24 d. europarlamentarų pasisakymuose ryškėja jau minėto R.Entmano teorijos funkcija, pagal kurią **siūlomos** priemonės ir **numatomas** jų tikėtinas poveikis. Politikai įremina veikėjus (ES ir Ukraina), kurie svarsto dėl kandidatės statuso suteikimo, o kaip poveikis ar rezultatas pateikiamas narystė ES (žr. 5 pav.)

5 pav. Siūlomos priemonės ir jų poveikis

Šaltinis: R.Entman ir autorė

P.Auštrevičius: „<...> taip, ES narystė remiasi labai aiškiais kriterijais, galime juos vardinti, mes juos prisimename, jie yra surašyti, žinomi visiems, ir Ukrainai nebus taikomi kažkokie tai, na, sakykim, dar papildomi kriterijai arba reikalavimai... bet, matot, yra humanistinis ir žmogiškasis požiūris. Ir mano supratimu, kiek aš kalbuosi ir su savo kolegomis, ir girdžiu diskusijas EP koridoriuose, jis ima viršų“⁹⁷.

R.Juknevičienė: „Ir noriu pasakyti, kad tai, aišku, nėra Ukrainos pakvietimas į ES ir tai nėra kandidatės statuso suteikimas. Tačiau tai yra labai svarbi žinia iš ES politinės

⁹⁵ Priedas Nr. 6.

⁹⁶ Priedas Nr. 9.

⁹⁷ Priedas Nr. 5.

institucijos, iš įvairių politinių grupių. Prieš balsavo keliolika ar keliasdešimt tikrai žmonių, kurie yra graikų komunistai ar visiškai parsidavėliai iš kokios ten Le Pen radikalios dešinės, o šiaip visi normalūs žmonės, virš 600 europarlamentarų, balsavo „už“, rekomenduodami Europos Tarybai pakviesti Ukrainą į ES ir suteikti šitą statusą. Ką tai rodo? Aš kai mačiau šitą situaciją prieš savaitę, kai mes dar Strasbūre būdami bandėm pasiūlyti įrašyti rezoliuciją dar prieš karo veiksmams prasidedant, tai nepavyko tokios rezoliucijos net į darbotvarkę įtraukti. Tai mąstymo lūžis dabar įvykęs didžiulis“⁹⁸.

A.Kubilius: „Aš ir vakar kalbėdamas EP sakiau, kad nors tai nėra dažnai taikyta procedūra, bet kaip galima pagreitinti šalies, norinčios įstoti į ES, visas procedūras. Rytų Vokietija 1990 m., jungdamasi su Vakarų Vokietija, tapo ES nare be jokių derybų ir per nepilnus metus įstojo į ES. Na, manau, iš tos analogijos galima kai ko pasimokyti, ieškoti atitinkamų procedūrų Ukrainai“⁹⁹.

L.Mažylis: „Priimta rezoliucija, užtikrinanti absoliutų politinį, finansinį ir karinį palaikymą Ukrainai. Europos Vadovų Tarybos pirmininkas patikino, kad visos 27 ES narės kuo rimčiausiai yra pasiruošusios svarstyti dar tik prieš dieną pasirašytą Ukrainos stojimo į ES prašymą. Žinoma, iš pradžių seks kandidatūros procedūros, o tik po to narystė, todėl jau šiuo metu yra svarstomos priemonės, kurios šį stojimo procesą paspartintų“¹⁰⁰.

Toliau vertinant europarlamentarų turinio analizę po vasario 24 d., itin ryškus tampa anksčiau šiame tyrime minėto autoriaus D.Scheufele¹⁰¹ išskirtas *prognostinis rėmas* (kai įvardijamas problemos sprendimo būdas). Šiame kontekste europarlamentarai tiesioginiame eteryje vardija konkrečius procedūrinius ir politinius žingsnius, kuriuos reikia daryti, kad Ukraina gautų kandidatės, o vėliau ir narės statusą. Reformų, korupcijos suvaldymo, įstatymų pakeitimų klausimai, kurie iki karo buvo itin svarbūs Ukraina, ir kuriuos akcentuodavo visi politikai bei savo interviu pabrėžė buvęs ambasadorius šioje šalyje P.Vaitiekūnas¹⁰², karo kontekste visiškai nebetenka reikšmės. Europarlamentarai pokalbiuose akcentuoja susitarimus Strasbūre, kitų šalių europarlamentarų dėmesio patraukimą, inicijuoja rezoliucijas, pristato procedūras. Taigi Ukrainos, kaip pagrindinio *prognostinio rėmo* veikėjo, problema pagal D.Scheufele sprendžiama kuriant sąlygas jai tapti kandidate į ES, o vėliau, įvykdžius tam tikrus tikslus ir nuėjus derybinį kelią, tapti ES nare.

---

⁹⁸ Priedas Nr. 6.

⁹⁹ Priedas Nr. 7.

¹⁰⁰ Priedas Nr. 8.

¹⁰¹ Dietram Scheufele, p. 114.

¹⁰² Priedas Nr. 1.

7.6. Turinio raiškos analizė

Daugelis autorių sutaria, kad *rėminimas* iš esmės yra parinkimas: žodžių, paryškinimų, šaltinių, paveikslėlių, teksto organizavimo, emocinio turinio, akcentavimo. Žiniasklaidos vartojimo efektas (*media consumption*) leidžia politikams imtis įvairių priemonių, kad politinė žinutė ar naratyvas būtų tinkamai pateiktas ir suprastas. Televizijoje ir radijuje tai ypač matoma ir girdima. *Rėminant* tam tikrą naratyvą ir siekiant įtikinti auditoriją, anot tyrėjų, itin svarbiu aspektu tampa vizualizacija. Norint atlikti turinio analizę, pasitelkus komunikacijos teorijos autorių C.Shannono ir W.Weaverio prezentacines priemones (balsas, veidas ir kūnas), pirmiausia pateikiami bendrieji duomenys.

Lentelė Nr. 3

Europarlamentaras	Diskursas TV	Diskursas FM	Trukmė*	Vaizdas
P.Auštrevičius	TAIP	TAIP	Nuo 30 s. iki 15 min.	TAIP
R.Juknevičienė	TAIP	TAIP	Nuo 30 s. iki 15 min.	TAIP
A.Kubilius	NE	TAIP	20 min.	NE
J.Olekas	NE	TAIP	2 min.	NE
L.Mažylis	NE	TAIP	30 s.	NE

Šaltinis: sudaryta autorės

*tiek laiko užėmė Ukrainos naratyvo ES formavimas eterijoje. Bendrojo pobūdžio pasisakymai Ukrainos tema (sankcijos Rusijai, ginkluotės tiekimas, ekonomikos problemos, etc.) buvo ilgesni ir dažnesni.

Iš lentelėje pateikiamų duomenų matoma, kad absoliučiai visi europarlamentarai nagrinėjamu laikotarpiu pasisakė LRT radijuje, tuo metu ir televizijoje – tik du: P.Auštrevičius ir R.Juknevičienė. Tačiau bendrai Ukrainos kontekste abiejose medijose pasirodė visi penki politikai. Europarlamentarų pasisakymų trukmė buvo skirtinga, tačiau vidutiniškai apie ES naratyvą Ukrainos kontekste kalbėta apie 5 min. (susumavus pranešimus žinių laidose ir pokalbius aktualijų laidose). Europarlamentarai buvo matomi tik televizijoje (radijas taip pat turi galimybę transliuoti su vaizdu, tačiau tuo metu vyko tik garsinė transliacija), nė vienas iš jų nebuvo studijoje, o kalbėjo vaizdo ryšiu. Ukrainos diskurse formuojant *rėmus*, itin svarbus tapo P.Auštrevičiaus

interview televizijoje, jam su kitais europarlamentarais besilankant Ukrainoje. Tai auditorijai tapo paveikia priemone, kuri pastiprino politiko turinį. Svarbia motyvacinė įtikinimo priemone tapo Mariupolio vaizdas, kurį P.Auštrevičius rodė per interviu (delegacija vyko sausio pabaigoje-vasario pradžioje). Taip pat pabrėžtina, kad europarlamentarai, formuodami Ukrainos narystės naratyvą, kalbėjo iš Briuselio ir Strasbūro, taip vizualiai tik dar labiau pabrėždami ES svarbą.

A.Kubilius, L.Mažylis ir J.Olekas nagrinėjamu diskursu televizijoje nekalbėjo, tačiau, pavyzdžiui, A.Kubilius ES naratyvui skyrė išskirtinai daug laiko vienoje laidoje.

Dar vienas medijose svarbus transliavimo aspektas yra vadinamasis *prime time*. Tai laikas, kada televizijoje ir radijuje auditorija būna skaitlingiausia¹⁰³. Skirtingose medijose šis laikas skiriasi. Kaip teigia Donaldas W.Hendonas, dažniausiai radijo *prime time* laikomos ryto valandos (nuo 7 iki 11 val.), o televizija tradiciškai „surenka“ vakaro auditoriją (maždaug nuo 18 iki 21 val.). Šio darbo autorės šaltinių teigimu, LRT radijo *prime time* yra 7-8 val. ir 17-18 val., o LRT televizijos – 7-9 val. ir 18-20 val.¹⁰⁴ Komercinėse radijo stotyse ar televizijose šis laikas itin svarbus dėl ekonominių priežasčių – reklamos užsakymų. Tačiau nacionalinui transliuotojui, kuris yra išlaikomas iš valstybės biudžeto, tai nėra aktualu. Todėl svarbus išlieka tik auditorijos pasiekiamumo rodiklis, kurį savo tyrime akcentuoja ir D.W.Hendonas.

Atsižvelgiant į šias tendencijas, matome, jog žiūrimiausiu arba klausomiausiu metu pasisakydavo R.Juknevičienė, tuo metu P.Auštrevičiaus pokalbiai dažniau vykdavo ne *prime time*. Visgi, P.Auštrevičius buvo dažniau cituojamas radijo ir televizijos žiniuose, todėl jo naratyvas galėjo būti labiau išgirstas ir daryti didesnę įtaką auditorijos suvokimui¹⁰⁵. Tuo metu R.Juknevičienės kalba turi pridėjamąją vertę dėl specialiosios LRT laidos, kuri buvo transliuota (ir portale lrt.lt) žiūrimiausiu laiku – 18.30¹⁰⁶. Jos pasisakymas Ukrainos narystės tema buvo gana ilgas (truko 15 min.), pokalbis vyko gyvai studijoje. A.Kubilius kalbėjo radijo *prime time*, prieš pat 18 val. žinias, interviu apėmė 15 min., tad jo diskursas buvo labai aiškiai girdimas¹⁰⁷. Taip pat A.Kubilius buvo kalbinamas vien tik Ukrainos narystės ES tema, o ne pasisakė bendram karo kontekste, kaip buvo kitų europarlamentarų atveju. L.Mažylio pasisakymas fiksuotas radijo žiniuose, ne svarbiausiu laiku, tačiau į eterį žinių formatu pateko keletą kartų¹⁰⁸. Klausytojai taip pat galėjo girdėti kelis kartus kartotą anksčiau tyrime apžvelgtą *pagrindinį* Ukrainos narystės ES

---

¹⁰³ Donald W. Hendon, *Prime-Time Television, Sleeping Habits, and Energy Conservation*. Journal of Marketing & Public Policy Vol. 1 (1982), p. 158.

¹⁰⁴ Tai konfidenciali rinkos tyrimų kompanijos informacija, kuria nesidalinama dėl komercinių transliavimo paslapčių.

¹⁰⁵ Priedas Nr. 5.

¹⁰⁶ Priedas Nr. 6.

¹⁰⁷ Priedas Nr. 7.

¹⁰⁸ Priedas Nr. 8.

rėmą. J.Olekas kalbėjo radijo *prime time* metu, kada auditorija būna pati didžiausia, tačiau jo pasisakymas buvo vienas iš bendro karo Ukrainoje konteksto¹⁰⁹. Be to, galima paminėti, kad europarlamentaras kalbėjo lėktuve, prieš jam pakylant, tad buvo ryšio trukdžių ir klausytojų dėmesys galėjo būti atitrauktas.

Apžvelgus raiškos priemones, galima konstatuoti, kad tie europarlamentarai, kurie kalbėjo gyvai studijoje, pasijungė iš įvykio vietos (Ukraina), ar buvo asociatyvioje aplinkoje (Briuselis), pasiekė geresnį jų transliuojamos žinios suvokimo rezultatą, nei tie, kurie pasisakė telefonu. Taip pat kartojamas *rėmų* naratyvas (žinių laidos), kaip jau buvo minėta šiame tyrime anksčiau, duoda stipresnį poveikį auditorijai.

Kalbant apie raiškos ir auditorijos suvokimo santykį, labai svarbu paminėti ir emocinį *rėminimo* poveikį. Kaip teigia D.Donauskaitė¹¹⁰, jeigu pati tema yra emociškai „įkrauta“ (O Ukrainos ir ES naratyvas toks ir yra), tai ji apeliuoja į auditorijos emocijas. Ji įtikina žiūrovus/klausytojus ir tampa paveikesnė, jei *rėmo* kontekstas generuoja emocijas. Visuomenėje vyraujanti tema visada susilauks daugiau dėmesio. Nebūtinai pats *rėmas* gali stimuliuoti kažkokias emocijas, bet pati tema yra jau emociškai „įkrauta“. Tokiu atveju tokių *rėmų* poveikumas yra daug didesnis.

7.7. Europarlamentarų pasisakymų *rėmų* pokytis

Siekiant atsakyti į iškeltą probleminį klausimą, kaip kito europarlamentarų tiesioginiame eteryje formuojami *rėmai*, šioje dalyje pateikiami išanalizuotos medžiagos rezultatai. Lentelėje galima matyti *rėmų* pokytį pagal autorės anksčiau sudarytus ir tyrimo dalyje analizuotus *rėmus* (žr. Lentelė Nr.3).

Lentelė Nr.3

<i>Rėmas</i>	<i>Pokytis</i>
Pagrindinis <i>rėmas</i> . (Ukraina, kaip šalis, nusipelnusi tapti ES nare.)	<i>Išliko.</i>
Papildantis <i>rėmas</i> . (Ukrainos narystė kaip ES solidarumo įrodymas.)	<i>Susilpnėjo.</i>
Prieštaros (konkuruojantis) <i>rėmas</i> . (ES nėra karinė galia.)	<i>Sustiprėjo.</i>

¹⁰⁹ Priedas Nr. 9.

¹¹⁰ Priedas Nr.4.

Šaltinis: sudaryta autorės.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matoma, kad pakito po vasario 24 d. du iš trijų autorės suformuotų ir europarlamentarų naratyvuose pateiktų *rėmų*. Savo vertę ir reikšmę tolygiai išlaikė vienintelis – pagrindinis - *rėmas*. Papildantis *rėmas* būdingas pasisakymams iki karo pradžios. Po vasario 24 d. jo susilpnėjimą, galima daryti prielaidą, galėjo lemti europarlamentarų pasisakymuose įsigalėjusios kitos taip pat anksčiau išvardintos temos: sankcijos Rusijai, galima grėsmė Baltijos šalims, ginkluotės tiekimas Ukrainai. Papildantis *rėmas* iš principo neišnyko, tačiau jis buvo girdimas mažiau, todėl tai traktuotina kaip susilpnėjimas. Tuo metu prieštaros (konkuruojantis) *rėmas* karui prasidėjus buvo transliuojamas dažniau. Galima manyti, kad tam įtakos turėjo pasisakymų turinyje daugiau akcentuojami teiginiai, kad ES negali užtikrinti saugumo bei ginkluotės tiekimu įsitraukti į karą su Rusija. NATO kontekstas (kaip konkuruojantis *rėmas*) buvo naudojamas kalbant ne tik apie Ukrainą, tačiau ir apie Baltijos šalių saugumą, baiminantis galimos grėsmės. Po vasario 24 d. europarlamentarų kalbose prieštaros *rėmo* naratyvas sustiprėjo, nes atsirado daugiau konteksto karo atžvilgiu.

Europarlamentarų formuojamų *rėmų* pokytis (po vasario 24 d.) taip pat matomas pagal anksčiau teorinėje dalyje nagrinėto tyrėjo D.Scheufele pateiktus *rėmų* struktūrų kūrimo tipus (žr. 6 pav.).

6 pav. *Rėmų* pokytis pagal D.Scheufele.

Sudaryta: D.Scheufele ir autorė.

D.Scheufele¹¹¹ pateikti *rėmų* struktūrų kūrimo tipai (diagnostinis, prognostinis, motyvacinis) leidžia atspindėti europarlamentarų pasisakymų *rėmų* pokyčius: jei diagnostinė struktūra buvo visiškai būdinga iki karo pradžios (kai nustatoma problema, jos kaltė bei priežastis),

¹¹¹ Dietram Scheufele, p. 114.

tai po vasario 24 d. matoma vyraujanti prognostinė (problemos sprendimo įvardijimas → pagreitinotas narystės ES suteikimas Ukrainai) ir motyvacinė komunikavimo rėmų sandara (skatina dalyvavimą ir veiksmų ėmimosi → kandidatės statuso suteikimas).

7.8. Naujų *rėmų* susiformavimas

Taigi analizė rodo, kad vasario 24 d. buvo esminis lūžis europarlamentarų naratyvuose. O tai leido susidaryti naujiems *rėmams*:

- **Ukraina nusipelnė pagreitinotas narystės ES.** Šiame *rėmų* kontekste europarlamentarai kalba apie kuo greitesnį kandidatės statuso suteikimą. Net ir Ukrainai neišpildžius visų reikalavimų, reikalingų iki derybų dėl narystės, ji gali būti suteikiama išimties tvarka, atsižvelgus į karo nualintos šalies besąlyginį pasiryžimą vykdyti Bendrijos nurodymus.

- **Visavertė saugi narystė ES be NATO negalima.** Kalbėdami apie tai, kad ES negali užtikrinti absoliučios apsaugos dėl agresijos bei imtis gynybinių veiksmų, europarlamentarai savo kalbose po vasario 24 d. suponuoja, kad lygiagreti narystė NATO būtų veiksmingesnė atgrasymo priemonė. Galima teigti, kad šio *rėmo* susidarymą lemia ir karo kontekste padidėjęs nuogąstavimas dėl Baltijos šalių saugumo.

- **Finansinė pagalba Ukrainai svarbi kaip narystė ES.** Jei iki karo pražios europarlamentarai pasisakė apie bendrą solidarumą palaikant Ukrainą dėl agresoriaus veiksmų, tai po vasario 24 d. vardijamos konkrečios finansinės išraiškos, kaip galima būtų padėti Ukrainai, kol ji dar nėra ES narė. Europarlamentarai tvirtina, kad finansinės paramos užtikrinimas ir Ukrainos ekonomikos palaikymas yra taip pat viena iš anksčiau minėto *rėmo* – solidarumo – formų.

Taip pat pastebėtina, kad daugiausiai kartų Ukrainos kontekste LRT medių eteryje pasisakę europarlamentarai R.Juknevičienė ir P.Auštrevičius po karo suformavo iš esmės naujus ne tik Ukrainos, bet ir Sakartvelo bei Moldovos europeizacijos ir stojimo į NATO *rėmus*¹¹². Šios šalys visada buvo svarbios europarlamentarų kalbose, tačiau po karo įgijo realią galimų politinių veiksmų prasmę. 2022 m. kovo pradžioje Sakartvelas ir Moldova oficialiai paprašė narystės ES¹¹³.

---

¹¹² Priedas Nr. 5, 6.

¹¹³ < <https://www.lrt.lt/naujienos/pasulyje/6/1634369/sakartvelas-oficialiai-paprase-es-narystes> > [žiūrėta 2022.04.28.]

7.9. Darbotvarkės formavimas pakitus *rėmams*

Darbe aptarus, kad viešosios politikos darbotvarkės formavimas yra vienas pagrindinių politikos proceso etapų, matoma, kad, susidarant naujiems *rėmams*, europarlamentarai yra laisvi formuoti ir savo naujas politines darbotvarkes. Pasak Thomas R.Dye, problemų identifikavimas ir sprendimų alternatyvų siūlymas – darbotvarkės sudarymas – svarbiausia politinio proceso dalis¹¹⁴. Šiame tyrime buvo atskleisti abu šie elementai (problemų identifikavimas ir sprendimų alternatyvų siūlymas – pagal D.Scheufele) *rėmų* pavidalu, tad galima teigti, kad politikai, eteryje „sudarę“ naujus *rėmus*, padiktavo ir savo naują darbotvarkę:

- formuoti viešąjį diskursą, kad Ukraina taptų kandidate;
- veikti rezoliucijų forma dėl galimos Ukrainos narystės;
- telkti šalių, kuriose yra išrinkti, piliečius veiksams (judėjimams, akcijoms) dėl Ukrainos narystės;
- telkti abejojančias šalis nares ir įtikinti jas dėl Ukrainos narystės;
- Ukrainos narystės kontekste nepamiršti ir Moldovos bei Sakartvelo;
- daugiau išnaudoti galimybių pokalbiams per radiją ir televiziją;

Atsižvelgus į tai, kad EP atstovai užsienio politikos srityje labiau veikia *minkštųjų* galių principu¹¹⁵, galima matyti, kad po vasario 24 d. jų pasisakymuose sukurti *rėmai* leidžia imtis didesnės iniciatyvos pačiai žiniasklaidai toliau formuoti savo darbotvarkę Ukrainos narystės klausimais (žr. anksčiau apžvelgta J.Dearing ir E.Rogers schema). Į žiniasklaidos pristatomas temas taip pat svarbu būtų įtraukti ir pačius europarlamentarus. Taigi politikai, naudodamiesi savo *minkštosiomis* galiomis, sukuria didesnio informacinio pasiekiamumo efektą. Padedant medijoms, visuomenei „padiktuojama“ politikų suformuota darbotvarkė.

---

¹¹⁴ Thomas R. Dye, *Party and Policy in the States*. The Journal of Politics, 46.4, (1984), p. 1099.

¹¹⁵ Priedas Nr. 3.

8. IŠVADOS

Rėminimo ir darbotvarkės nustatymo teorijos leido suprasti ir paaiškinti, kaip formuojamas ES naratyvas Ukrainos atžvilgiu ir /ar jis kinta po vasario 24 d., prasidėjus karui. Taip pat, kaip karo eskalacija turi įtakos europarlamentarų diskursui ES kontekste, kalbant agresijos Ukrainoje tema. Be kita ko, tyrimas leidžia geriau suprasti, kodėl Ukraina dar nėra ES narė ir ar tai būtų įmanoma artimiausiu metu. Kaip jau apžvelgtoje medžiagoje buvo matoma, europarlamentarų veiksmų ES lygmeniu naratyvas buvo analizuojamas ir kituose tyrimuose, tačiau dažniausiai – delegacijų ribose. Tyrimų ES naratyvo Ukrainos kontekste vizualiose medijose nėra daug. Nors Ukrainos europeizacijos tema yra populiarė tarp tyrėjų, tačiau ji nebuvo nagrinėta naujai atsiradusiame kontekste – prasidėjus karui.

Teorinėje dalyje apžvelgtos *rėmų* įsitvirtinimo politiniame diskurse funkcijos ir jų vertė tekste pasitvirtino: tiesioginiame eteryje europarlamentarų konstruojami *rėmai* Ukrainos narystės ES kontekste buvo svarbūs tiek patraukiant auditorijos dėmesį, tiek formuojant jos požiūrį į šalies europeizaciją.

Išnagrinėjus atvejus ir atlikus LRT radijo ir televizijos eterio analizę, galima daryti tokias išvadas:

1. Visus tris autorės pasirinktus *rėmus* panaudojo du europarlamentarai: R. Juknevičienė ir A. Kubilius. Šie politikai priklauso tai pačiai – Europos liaudies partijos – frakcijai europarlamente. Ši partija, kaip jau anksčiau minėta tyrime, dažnai naudoja Ukrainos narystės ES naratyvą ir ypač palaiko Rytų Partnerystės politiką.
2. Dažniausiai kalbinami europarlamentarai karo Ukrainoje kontekste – P. Auštrevičius ir R. Juknevičienė. Jie daugiausiai pasisakė ir per LRT radiją, ir per LRT televiziją, todėl turėjo daugiausiai galimybių formuoti *rėmus* klausytojams ir pristatyti europinę darbotvarkę. Šie EP nariai išsamiausiai atsakė į probleminį klausimą: kaip kito *rėmai* po vasario 24 d.
3. Be ES naratyvo Ukrainos kontekste visada minimas ir NATO, kaip karinis ir saugumo garantas. NATO naratyvą daugiausiai naudojo R. Juknevičienė ir J. Olekas – skirtingais laikotarpiais buvę Lietuvos krašto apsaugos ministrai. Taip pat jungimasis prie karinio Aljanso nurodoma kaip lygiagreti Ukrainos siekiamybė bandant patekti į ES. Šis naratyvas ypač ryškus buvo pasisakymuose po karo.

4. Eterio trukmė ir *rėmų* kartojimas turi įtakos jų pasiekiamumui ir įsitvirtinimui. Kuo ilgiau tiesioginiame eteryje buvo formuojamas pasirinkto teiginio naratyvas, tuo labiau jis buvo suvokiamas auditorijos. Tas pats pasakytina ir apie *rėmo* pasikartojamumą. Visuomenė labiau jį įsisamonins, jei *rėmas* bus pakartotas kelis kartus: aktualijos laidos ar žinių laidos, kurios kartojamos kelis kartus per dieną.
5. Europarlamentarai, kurie naudojo vizualiosios raiškos priemones, galėjo būti geriau suprasti ir turėjo galimybę labiau įprasminti savo naratyvinį *rėminimą* auditorijos sąmonėje. Tai buvo matoma ir iš užimamo eterio laiko, ir iš pasisakymų stiprumo. Formuojant tam tikrą *rėmą*, jo sėkmei vizualiosiose medijose įtakos gali turėti ir papildomos raiškos priemonės.
6. Autorės suformuoti ir iki karo pasisakymuose matomi vieni *rėmai*, įvykus agresijai, susilpnėjo, kiti – priešingai – sustiprėjo. Po vasario 24 d. visuose pasisakymuose išliko *pagrindinis rėmas*, tuo metu *papildantis rėmas* praktiškai išnyko, o *konkuruojantis rėmas* (NATO perspektyva) sustiprėjo.
7. Po vasario 24 d. europarlamentarų kalbose susiformavo nauji *rėmai*, kurie leidžia daryti prielaidas politinės darbotvarkės pokyčiams. Naujai suformuoti *rėmai* suponuoja labai aiškia perspektyvą ateities EP politiniams veiksams.
8. Prasidėjus karui, P.Auštrevičiaus ir R.Juknevičienės pasisakymuose aktualūs tapo ne tik Ukrainos europeizacijos ar stojimo į NATO *rėmai*, bet ir Sakartvelo bei Moldovos narystės. Šių valstybių stojimo galimybes paskatino karas Ukrainoje, todėl EP nariai pabrėžia, jog Rusijos grėsmės pašalinimas (arba sumenkimas) yra įmanomas tik tapus Aljanso narėmis.

Atsižvelgiant į darbe pateiktą tyrimo medžiagą, europarlamentarų diskursas po karo yra griežtesnis Rusijos atžvilgiu ir nuosaikesnis Ukrainos narystės ES atžvilgiu. Jis suvokiamas labiau kaip „nuolaida“ Kyjivui arba, kitaip tariant, „narystė avansu“, kai pakaktų politinio atsakingų institucijų ir šalių narių sprendimo, o juridiniai žingsniai nebūtų prioritetiniai. Tyrimas leidžia daryti šias prielaidas, tačiau magistro darbe šių priežasčių išaiškinimas nebuvo pagrindinis objektas, todėl tam reikia išsamesnių mokslinių darbų. Taip pat ateityje svarbu būtų panagrinėti, kiek Ukrainos ES narystės procese įtakos turėjo naujos europarlamentarų darbotvarkės susiformavimas ir po vasario 24 d. atsiradę nauji *rėmai*. Taigi ateities tyrimams yra plati erdvė atsakant į klausimus, kaip toliau vystėsi Ukrainos narystės ES procesas, kaip jį *rėminimo* ne tik Lietuvos, bet ir kitų šalių europarlamentarai. Politinis procesas ateities moksliniams darbams iš esmės dar tik prasideda.

Bibliografinių nuorodų sąrašas

- Bazevičiūtė, Kamilė, *Europos Sąjungos politika Ukrainos atžvilgiu nuo 2014 m. iki 2020 m.* Bakalauro darbas, Vytauto ES Tarybos ir Europos Vadovų tarybos svetainė, ES santykiai su Ukraina <<https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/eastern-partnership/ukraine/>> [žiūrėta 2022.04.01]
- Bielinis, Lauras, *Visuomenė, valdžia ir žiniasklaida: prieštaringa komunikacinė simbiozė.* Vilnius: Eugrimas, 2005.
- BNS, ELTA, *Sakartvelas oficialiai paprašė ES narystės*, LRT, 2022.03.03 <<https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1634369/sakartvelas-oficialiai-paprased-es-narystes>> [žiūrėta 2022.04.28.]
- Česnavičius, Aleksandras, *Televizija kintančiame žiniasklaidos pasaulyje.* Filosofija. Sociologija, Nr. 2, 2009.
- Cianciara, Agnieszka, 'Europeanization' as a legitimization strategy of political parties: the cases of Ukraine and Georgia. Southeast European and Black Sea Studies, 2016. <<https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/14683857.2016.1201984?scroll=top&needAccess=true>> [žiūrėta 2022.04.20.]
- D'Angelo, Paul, *Framing: media frames.* The international encyclopedia of media effects, 1-10, 2017. <https://www.researchgate.net/profile/Paul-Dangelo/publication/314394898_D'Angelo_P_2017_Framing_Media_Frames_In_P_Roessler_C_A_Hoffner_L_van_Zoonen_Eds_The_International_Encyclopedia_of_Media_Effects_pp_1-10_New_York_Wiley/links/5a0f015da6fdcc95db729d5/DAngelo-P-2017-Framing-Media-Frames-In-P-Roessler-C-A-Hoffner-L-van-Zoonen-Eds-The-International-Encyclopedia-of-Media-Effects-pp-1-10-New-York-Wiley.pdf> [žiūrėta 2022.05.01.]
- Dearing, James W., Everett M. Rogers, *Agenda-setting* (Vol. 6), Sage, 1996. <https://books.google.lt/books?hl=lt&lr=&id=zBc5DQAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=%E2%80%A2%09Dearing,+James+W.,+Everett+M.+Rogers,+Agenda-setting+%&ots=Qmh9tpm7wF&sig=TZCEEnRIin2S3Tv1YH6008a-5QU&redir_esc=y#v=onepage&q=%E2%80%A2%09Dearing%2C%20James%20W.%2C%20Everett%20M.%20Rogers%2C%20Agenda-setting&f=false> [žiūrėta 2022.05.06.]
- Dietram, Scheufele, D. A. *Framing as a theory of media effects.* Journal of communication, 49(1), 1999.
- Donauskaitė, Džina, *Žiniasklaidos vaidmuo skurdo mažinimo politikoje: Lietuvos interneto dienraščių 2008 m. ekonominės krizės metu atvejis.* Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, Socialiniai mokslai, Vilnius, 2015.
- Dye, Thomas R., *Party and Policy in the States.* The Journal of Politics, 46.4, 1984.
- Entman, Robert, *Framing bias: Media in the distribution of power.* Journal of communication, 57(1), 2007. <<https://academic.oup.com/joc/article-abstract/57/1/163/4102665?redirectedFrom=fulltext>> [žiūrėta 2022.04.19.]

- Entman, Robert, *Framing bias: Media in the distribution of power*. Journal of communication, 57(1), 2007.
- Europos liaudies partijos svetainė, *Tikroji pasaulinė lyderė* < <https://www.eppgroup.eu/lt/musu-nuostatos/musu-pozicija/uzsienio-reikalai> > [žiūrėta 2022.04.28.]
- Europos Parlamento interneto svetainė, EP po Lisabonos sutarties: didesnis vaidmuo formuojant Europą. < <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/powers-and-procedures/the-lisbon-treaty> > [žiūrėta 2022.04.18]
- Europos Parlamento interneto svetainė, Europos parlamento istorija < <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/in-the-past> > [žiūrėta 2022.04.18]
- Europos parlamento interneto svetainė, Teisėkūros galios < <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/lt/powers-and-procedures/legislative-powers>> [žiūrėta 2022.04.27.]
- Fedaghi, Sabah, *A conceptual foundation for the Shannon-Weaver model of communication*. International Journal of Soft Computing, 7(1), 2012. < https://www.researchgate.net/profile/Sabah-Al-Fedaghi/publication/272964534_A_Conceptual_Foundation_for_the_Shannon-Weaver_Model_of_Communication/links/5644461708aef646e6ca787b/A-Conceptual-Foundation-for-the-Shannon-Weaver-Model-of-Communication.pdf> [žiūrėta 2022.04.30.]
- Frenkel-Faran, Atara, Sam Lehman-Wilzig, *The Media in the 2006 Israeli Elections: Who's Manufacturing Consent? Framing the Spin-Doctors*. Israel affairs 13.2, 2007. < https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13537120701205099?casa_token=7Gt7FM42ftMAAA%3A%3AgK1RC7g10riiwtHNimArFH3ArKOzCfOt2Ly45czwhT9O7m5xZsdZMFHVriphIBdCkdzOAMkbwElhxqg> [žiūrėta 2022.05.01]
- Gawrich, Andrea, Inna Melnykovska, Rainer Schweickert, *Neighbourhood Europeanization through ENP: the case of Ukraine*. KFG Working Paper Series, Freie Universität Berlin, FB Politik- und Sozialwissenschaften, Otto-SuhrInstitut für Politikwissenschaft Kolleg-Forschergruppe "The Transformative Power of Europe", 2009. < <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1468-5965.2010.02110.x>> [žiūrėta 2022.04.05]
- Gehring, Thomas, Kevin Urbanski, Sebastian Oberthur: *The European Union as an Inadvertent Great Power: EU Actorness and the Ukraine Crisis*. Journal of Common Market Studies, Volume 55. Number 4. 2017. < <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/jcms.12530> > [žiūrėta 2022.03.27]
- George Lakoff, *Simple framing*. Rockridge Institute, 14, 2006. < <http://www.clarityphase.com/Framing/Simple%20Framing%20George%20Lakoff.pdf> > [žiūrėta 2022.05.03.]
- Hendon, Donald W., *Prime-Time Television, Sleeping Habits, and Energy Conservation*. Journal of Marketing & Public Policy Vol. 1, 1982.

- Herranz, Anna, *The inter-parliamentary delegations of the European Parliament: national and European priorities at work*, The role of parliaments in European foreign policy, 2005.
- Jastramskis, Deimantas, *Šališkumo problematika nacionaliniuose dienraščiuose 2004 m. Lietuvos Prezidento rinkimų kampanijos metu*, Žurnalistikos tyrimai, 2008.
- Kasčiūnas, Laurynas, *ES vidinės integracijos poveikis išorinei europeizacijai: Ukrainos ir Rusijos atvejų analizė*, Daktaro disertacija, Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, politikos mokslai, Vilnius, 2012.
- Kojala, Linas, *Europos kariuomenė – be generolo*, Vilniaus universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų instituto svetainė < <https://www.tspmi.vu.lt/komentarai/linas-kojala-europos-kariuomene-generolo/> > [žiūrėta 2022.04.28]
- Kratochvil, Petr, Petra Cibulkova, Michail Benik, *The EU as a ‘Framing Actor’: Reflections on Media Debates about EU Foreign Policy*. Journal of Common Market Studies, Volume 49, Issue 2, March 2011 <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1468-5965.2010.02122.x?casa_token=kNvhbjAtr58AAAAA%3AJtKskiIO9BfteMc8gB1lnUJx4xgpPWivOWnCTiEtjuq-jwG6-olatJktx-YpKm0MTZT7uPZpNRNrhQ> [žiūrėta 2022.04.04]
- Kuhn, Raymond, *The media and politics*. In Developments in West European Politics. Palgrave, London, 1997.
- Laukagalis Mindaugas, Justina Ilkevičiūtė, *Europarlamentarai apie Ukrainos galimybes tapti ES nare: ji turėtų atitikti visus kriterijus*, LRT, 2022 m. kovo 4. < <https://www.lrt.lt/naujienos/pasaulyje/6/1634620/europarlamentarai-apie-ukrainos-galimybes-tapti-es-nare-ji-turetu-atitikti-visus-kriterijus>> [žiūrėta 2022.03.27]
- Matkevičienė, Renata, *Politinio žiniasklaidos diskurso apibrėžtys: žiniasklaidos, kaip politinės komunikacijos dėmens, tyrimas*. Informacijos mokslai, (44), 2008.
- Mažylė, Jolanta. *Informaciniai žurnalistiniai tekstai ir jų žanrai*, Vilniaus universitetas, Komunikacijos fakultetas, Mokomoji priemonė, 2015.
- McQuail, Denis. *Media performance: Mass communication and the public interest*. London: Sage, 1992. < <https://cjc-online.ca/index.php/journal/article/download/783/689?inline=1> > [žiūrėta 2022.05.02.]
- Nelson, Thomas E., Zoe M. Oxley, Rosalee A. Clawson, *Media Framing of a Civil Liberties Conflict and Its Effect on Tolerance*, American Political Science, Volume 91, Issue 3, 1997.
- Nelson, Thomas E., Zoe M. Oxley, Rosalee A. Clawson, *Toward a psychology of framing effects*. Political behavior, 19(3), 1997.
- Nevinskaitė, Laima, *Šiuolaikinės medijos ir masinės komunikacijos teorijos*. Vilnius: Petro Ofsetas, 2011

- The New York Times, *The Roots of the Ukraine War: How the Crisis Developed*, 2022 balandžio 5. < <https://www.nytimes.com/article/russia-ukraine-nato-europe.html> > [žiūrėta 2022.04.10]
Thomson, Viktoriya. *Europeans but outside of the EU-the EU Soft Power of Attractiveness in Ukraine Between the Orange Revolution and Euromaidan*. Canadian Journal of European and Russian Studies, 2019. <<https://ojs.library.carleton.ca/index.php/CJERS/article/view/2690/2340>, [žiūrėta 2022.04.17.]
- UNESCO, *Radio remains one of the most trusted medium of communication*, 2022 vasario 9 d. < <https://en.unesco.org/news/radio-remains-one-most-trusted-medium-communication> > [žiūrėta 2022.04.11.]
- Vote Watch Europe, *European parliament members*, <<https://www.votewatch.eu/en/term9-european-parliament-members.html>> [žiūrėta 2022.04.04]
- Wolczuk, Kataryna, *Ukraine after the Orange Revolution*. Centre for European Reform, 2005. <https://www.cer.eu/sites/default/files/publications/attachments/pdf/2011/policybrief_ukraine_feb2005-852.pdf> [žiūrėta 2022.04.15.]
- Zheltovskyy, Vadym, *Impact of Eastern partnership initiatives on europeanization processes in Ukraine*. Online Journal Modelling the New Europe, 2021. < https://www.researchgate.net/profile/Vadym-Zheltovskyy/publication/354959700_IMPACT_OF_EASTERN_PARTNERSHIP_INITIATIVES_ON_EUROPEANIZATION_PROCESSES_IN_UKRAINE/links/6155b9e8e7bb415a5d3ec6b/IMPACT-OF-EASTERN-PARTNERSHIP-INITIATIVES-ON-EUROPEANIZATION-PROCESSES-IN-UKRAINE.pdf > [žiūrėta 2022.04.21.]

Summary

The narrative of Ukraine's accession to the European Union in the comments by Lithuanian MEPs on LRT radio and television in 2022

In the context of geopolitical developments, Ukraine remains one of the most important issues, not only in terms of the world map, but also in terms of the future prospects of international organisations, in particular the potential changes in the European Union and NATO, possibly redrawing their current borders and taking defensive action unprecedented in world history.

This Master's thesis analyses the statements of Lithuanian MEPs on LRT radio and television in 2022 on Ukraine's EU membership, as Russia escalated the situation and later attacked the country. The problem is how the *framing* of Ukraine's EU membership prospects has changed since the outbreak of the war on 24 February. The aim of the paper is to determine, within the framework of *framing* theory, how the narrative of Lithuanian MEPs towards Ukraine has been changing (and whether it has changed) on Lithuanian radio and television.

Applying the theories of *framing* and agenda-setting, it analyses how MEPs form *frames* on live TV, how these change and how new *frames* are being developed. It also looks at MEPs' agendas in the context of *these frames*, and how they evolve along with the changing *frames*. It also looks at the visual elements of MEPs' statements, which are of particular importance in radio and television, and how they can create emotional effects for the audience and shape their opinion on a given issue. The paper uses expert interviews and extensive transcripts of radio and TV broadcasts and interviews.

It is a three-part case study. The first part of the study provides a general analysis of MEPs' statements, examining the *frames* as observed and constructed by the author herself, as well as *frames* constructed by MEPs according to the theories of other authors and researchers, reflecting their impact on the MEPs' political agenda and biases. The second part of the study shows how the framing of the agenda changed before and after the war, analyses the content expression and identifies the effects produced. The third part outlines the change in *the framing* of MEPs' statements since 24 February, the emergence of new *frames* and changes in the political agenda, and provides recommendations for future research.

This empirical study, conducted using the qualitative content analysis method, showed that the *frames* of pre-war narratives have changed and new frames have emerged in the statements of some MEPs. Also observed is the emergence of a NATO *frame* alongside the main *frames*, as well

as an emphasis on the membership potential of Georgia and Moldova. Among other things, the length of airtime and repetition of *frames* have been found to affect their reach and social acceptance.

PRIEDAI

Priedas Nr.1.

Interviu su Petru Vaitiekūnu (diplomatas, buvęs Lietuvos užsienio reikalų ministras, Lietuvos ambasadorius Ukrainoje 2010-2014 m.):

Kokias europines ambicijas Ukraina puoselėjo iki 2014 m.?

Dar 2012 m. gruodžio mėnesį buvo paruošta Asociacijos sutartis. Kitaip tariant, parafuota. Abi pusės jau buvo parašais patvirtinusios, kad sutartis yra suderinta. Ir ją jau tada buvo galima pasirašyti 2013 m. pradžioje, o paskui šalyse narėse ją ratifikuoti. Ir Rusija iki tol tylėjo, nelabai dar buvo susigaudžiusi ir padariusi sprendimo, kaip „neišeisti“ Ukrainos į Europą. Aš raginau ambasadorius pasirašyti, nes nebuvo kam čia atidėlioti, bet didelio entuziazmo nesulaukiau. Nei Lietuvoje, nei kitose šalyse narėse. Tai tada ir nutilau. Visi kalbėjo, kad tas pasirašymas turi vykti 2013 m. lapkritį, Vilniuje, ir būtų Lietuvos pirmininkavimo „vyšnia ant torto“... O 2013 metų vasarą rusai susivokė, kad reikalai klostosi ne pagal jų planą ir reikia kažką daryti. Kremlius labai greitai pradėjo prekybos blokadą. Tuometinis Ukrainos prezidentas Viktoras Janukovičius – talentingas žmogus, bet visiškai nieko nenutuokiantis politikoje, nemokantis jokių užsienio kalbų – buvo tas esminis momentas, kai Rusija per jį ir susitvarkė reikalus. Ir, matyt, tada Kremliuje buvo nutarta, kad dabar yra puikus laikas „pasiimti“ Krymą. Taigi, Asociacijos sutartis buvo numarinta. O ES tuo metu nematė jokių kitų interesų, kaip tik ekonominiai ir politiniai. Bendrija nebuvo pasiryžusi matyti daugiau. Būtent saugumo situacijos, susijusios su Ukraina. Globalios saugumo situacijos rizikos. Ir nieko nedarė. Tam, aišku, dirigavo Vokietija, kuri planavo kartu su Rusija kurti Eurazijos erdvės saugumo sistemą, taip pat ir ekonominiai interesai, kuriems dirigavo Šrioderis (*Gerhardas Šrioderis – buvęs Vokietijos kancleris, Rusijos prezidento Vladimiro Putino draugas, paskirtas į Rusijos valstybinės dujų bendrovės „Gazprom“ stebėtojų tarybą. – aut. past.*). O Kremlius tą matė ir nusprendė išnaudoti šią ES ir NATO silpnąją vietą.

Kokią pažangą po 2014 m. Ukraina padarė, siekdama narystės ES? Kaip keitėsi jos vizija ir padėtis?

Padarė pažangą. Aišku. Reformų klausimu per keletą metų pasistūmėjo kaip už kelis dešimtmečius. Porošenka (*Petro Porošenka – Ukrainos prezidentas 2014-2019 m. – aut. past.*)

gavo ir bevizį režimą, ir kitas struktūrinės reformos darė. Bet, prasidėjus karui 2014 m., – aš pabrėžiu, kad Ukrainoje karas prasidėjo būtent tada – ES niekur nefiksavo, kad Ukraina gali turėti europinę perspektyvą. Bendrijos klerkai tiesiog sakydavo „darykit reformas. Nu koks jums skirtumas, būsit ES nare ar ne“. Iš principo, Ukrainai buvo siūloma kurti savo „Europos Sąjungą“ be narystės. Kilo didžiulės problemos. Ir viena didžiausių buvo, kaip aš sakau, Ukrainos „oligarchinė okupacija“ arba „oligarchinė demokratija“. Baisi kleptokratijos ir korupcijos problema, iš kurios niekaip nebuvo galima išsilaisvinti. Ir, beje, tą išvalys tik dabar vykstantis karas. Oligarchai Ukrainoje buvo perėmę ir politinę, ir visuomeninę, ir žiniasklaidos kontrolę. Be oligarchų milijonų negalėjai nė krustelėti. Ar žinot, kodėl Lietuvai pasisakė? Nes ji buvo neturtinga. O Ukraina yra pasakiškai turtinga. Visur – milžiniški pinigų srautai, kontroliuojami oligarchų. Ir jie pirko viską. O ko negalėjo nupirkti už didelius pinigus, pirko už labai didelius pinigus.

Kita Ukrainos problema – savęs identifikavimo. Tai labai didelė ir labai skirtinga šalis. Vakarų Ukrainos gyventojai save laikau visiškai europiečiais, Centrinė Ukraina – labiau pro europietiška, o Rytų Ukraina – labiau prorusiška arba visiškai prorusiška. Neaiški yra Pietų Ukraina. Kaip ir neaiškūs kai kurie regionai, kurie save laiko „pro imperiniais“ arba „nuo Azovo jūros“. Taigi, nesugebėjimas atsakyti „kas tu esi?“, veda šalį į didelį susiskaldymą. Savęs identifikavimo problema Ukrainoje kilo ir dėl nesugebėjimo įvertinti istorijos, Holodomoro (1932-33 m. badas Ukrainoje – aut. past.), ekonominių santykių su Rusija. Ši mokėjo pavergti, mokėjo paimti Ukrainą į savo kontrolę. ES nėra imperija ir mes nieko „neimame“. Tai jūs turite prisijungti. Čia kaip ir viskas teisinga, bet netoliaregiška iš Bendrijos pusės.

Kokias pagrindines priežastis įvardintumėte kaip Ukrainos silpnybes ir stiprybes stojant į ES?

Ukrainos valdžios problema yra, kad jie galvoja, jog yra lygiaverčiai pasaulio žaidėjai. O dar blogesnis variantas, kad dėl visų savo nesėkmių – neįgyvendintų reformų, įstatymų, korupcijos - Ukraina gali pasirinkti trečią kelią, kuris mane labai gąsdina. Tas trečias kelias būtų į Rusiją, tik ilgesne trajektorija. Europa nesuprato Ukrainos reikšmės, nesuprato, kad Ukrainos sėkmė iš principo pakeistų Rusijos trajektoriją. Stiprybė yra tai, ką dabar demonstruoja prezidentas Volodymyras Zelenskis. O Ukrainos silpnybė yra ankstesnis ES nesuvokimas, kad jos pašonėje yra didžiulė saugumo problema, generuojama Rusijos.

Ar artimiausiu metu matytumėte Ukrainą Europos šeimoje?

Taip, be jokios abejonės. Todėl, kad didysis Zelensko nuopelnas yra, jog kaltino Porošenkos valdžią, kad ši ne viską padarė. Kad ji buvo per daug aštri ir konfrontavo. Zelenskis galvojo pamėginti kažką dar su Rusija susitarti ir kalbėtis. Normandijos, Minsko formatai (*Vakarų šalių bandymai diplomatinėmis pastangos sureguliuoti Rusijos ir Ukrainos santykius – aut. past.*)... Dvišaliai kažkokie formatai. Ir Zelenskis pamatė, kad bet koks konflikto sureguliuojimas nėra Putino interesas. Tas Zelensko naivumas ir sąžiningumas ir yra jo didžiausias nuopelnas. Dabartinis prezidentas taip sugebėjo patraukti dar abejojančius ukrainiečius į Vakarų pusę. Tapo aišku, kad nenoras kalbėtis yra ne Ukrainos, bet Rusijos problema. Dabar ukrainiečių parama NATO ir ES yra tiesiog stulbinanti.

Jeigu mes, vakariečiai, kažkiek rūpinamės savo saugumu, tai mums reikia pergalvoti pačią saugumo koncepciją. Pirmiausia, kažką daryti su tokiais šalimis kaip Vengrija, taip pat nutraukti integracijos procesą su Serbija ir nedelsiant priimti Ukrainą.

Priedas Nr. 2.

Interviu su Linu Linkevičiumi (Lietuvos užsienio reikalų ministras 2012-2020 m.):

Kokias europines ambicijas Ukraina puoselėjo iki 2014 m.?

Formaliai kalbant, tai Ukraina buvo pasiruošusi pasirašyti Asociacijos susitarimą su ES. Vyko derybos, intensyviai, ir viskas vyko pagal grafiką. Ir visi tikėjosi, kad Vilniuje tas susitarimas bus pasirašytas. Tiesą sakant, prezidentas Janukovičius net ir plunksnakotį buvo pasiruošęs tam reikalui... Iki paskutinio momento buvo tokia nemaža įtampėlė. Žinojom, tą, beje, teigė ir pats Janukovičius, kad buvo spaudimas iš Rusijos. Bijojo ekonominių pasekmių. Taigi, sutartis liko nepasirašyta. Priminsiu dar vieną svarbų dalyką: 2008 m., kai Bukarešte vyko NATO viršūnių susitikimas, tai Sakartvelas ir Ukraina buvo paminėti dokumentuose, kad bus Aljanso nariai. Tai čia irgi buvo didelė ambicija. Janukovičiaus laikais tokių ambicijų buvo atsisakyta. Ir apskritai šis prezidentas ištrynė euroatlantinį terminą iš visų įmanomų dokumentų, Ukrainoje buvo panaikinti specialūs eurointegracijos centrai.

Tačiau sakyti, kad Ukrainoje nebuvo ambicijų tapti ES nare, būtų netiesa. Bet visos ambicijos buvo paremtos politine valia. Rusija „išsukinėjo rankas“. O tas žmonių apmaudas persikėlė į Maidaną ir virto socialiniais neramumais.

Kaip europinis naratyvas Ukrainoje keitėsi po 2014 m.?

Sakyčiau, kad jis buvo siejamas ne tiek su europine kryptimi, bet su šalies identitetu. Šalies vientisumo ir savarankiškumo demonstravimas. O Rusiją tas baisiai nervino. Gal ne tiek Ukrainos stojimas į ES, bet į NATO. Būtent saugumo garantijos. Europinis naratyvas Ukrainoje buvo nuolat. Tiek prezidento Porošenkos, tiek Zelenskio valdžia labai aiškiai demonstravo norą ir siekius tapti Bendrijos dalimi. Problemų Ukraina turėjo ir turi daug, namų darbų – begalės, bet, aišku, dabar kiti dalykai galvoje.

Kokią pažangą šalis padarė, siekdama narystės ES?

Kelias buvo ir yra skausmingas. Teisinės bazės derinimas, reformų vykdymas. Ypatingai žemės reforma ir bankų sektoriaus pertvarka. Šie sektoriai buvo nepaprastai korumpuoti ir pokyčių praktiškai neįmanoma buvo pasiekti, bet vis tiek sprendimai buvo priimti. Kovos su korupcija kelyje taip pat buvo sukurta svarbių institucijų, bet jos buvo arba bedantės, arba trūko motyvacijos

jų veiklai. Labai daug tų ydų išliko, bet per keletą metų padaryta daugiau nei per dvidešimt. Ir dar nepamirškime, kad šalis turėjo vykdyti reformas, kai realiai nuo 2014 m. vyko karas. Tai nepasiteisinimas ES, bet šį faktorių irgi reikia įvertinti.

Oligarchų įtaka kažkiek mažėjo, bet tikrai ji vis dar yra labai didelė.

Realiai Ukraina turi du priešus: išorinį – Rusiją, ir „namuose užaugintą“ – korupciją.

Ar matytumėte Ukrainą ES narių šeimoje artimiausiu metu?

Būkime realistai – artimiausiu metu šansų nedaug. Vis tiek yra kriterijai, yra derybos, teisinės bazės derinimas. Visi tie ES lyderių žodžiai ir politiniai pareiškimai, kad Ukraina turi būti Europos šeimoje, turi būti paversti į dokumentus ir išversti į teisinę kalbą. Ukraina turi gauti kandidatės statusą, tačiau tai nebus paprasta. Tam reikia šalių konsensuso. Ir tokie procesai užtrunka. Kandidatė – labai realu, narė – kol kas nerealu.

Moraliai tarsi nėra priežasčių, kodėl nesuteikti kandidatės statuso, bet šalių yra labai skeptiškai nusiteikusių – Vengrija, Nyderlandai. Pagreitintas narystės procesas visgi nebūtų labai tikėtinas.

Interviu su Daiva Jakaite (Europos Parlamento biuro Lietuvoje vadove):

Koks yra EP vaidmuo užsienio politikoje? Ką gali EP?

Iš esmės jo vaidmuo yra patariamasis, tačiau yra ir kai kurių teisinių dalykų, numatytų Lisabonos sutartyje. Pavyzdžiui, priimant sprendimus, tam tikrais atvejais EP turi būti atsiklausoma. Pirmiausia, aišku, tarptautinės sutartys. Visoms joms EP turi duoti pritarimą. Tik tada jos įsigalioja. Tarptautinės sutartys – gana plati sąvoka, tačiau į šią sritį patenka įvairūs dokumentai: laisvosios prekybos, bevizio režimo, ES plėtros, Asociacijos ir, be abejo, narystės sutartys. Be EP ir Europos Tarybos pritarimo šios sutartys negalioja.

Užsienio politikos srityje EP veiksmai yra vadinamoji *minkštoji galia*. Bet, pavyzdžiui, Maskva daugelį europarlamentarų yra įtraukusi į sąrašą, pagal kurį jiems draudžiama įvažiuoti į Rusiją. Be to, karo Ukrainoje kontekste, Rusija seka kiekvieną EP rezoliuciją, ją dar ir pakomentuoja, tai reiškia, kad politine prasme jos turi svorį. O tai yra svarbu.

Apskritai, kodėl ir kaip EP iniciatyvos gali būti svarbios?

Dauguma EP narių yra pakankamai žinomi ir įtakingi politikai. Tai reiškia, jie veikia ne tik kaip EP nariai, bet ir politinės asmenybės tiek savo valstybėse narėse, tiek tarptautinėje erdvėje. Tai tiesiog yra įsiklausoma į jų balsą. Kai mes kalbame, kad ES ėmėsi vienokių ar kitokių veiksmų, įvesdama sankcijas, suteikdama pagalbą ar pan., tai dažniausiai tą reikia ir įgyvendinti. Mechanizmui užtikrinti reikia skirti biudžetą ar jį perskirstyti. Tai irgi yra tiesioginė EP galia. Tarkim, 2022 m. kovo 24 d. buvo nutarta skirti lėšų Ukrainos karo pabėgėliams, tai tokiems dalykams EP turi pritarti. 2014 m. su Ukraina buvo pasirašyta Asociacijos sutartis. EP tam irgi turėjo pritarti.

Iš principo, sakyčiau europarlamentarų veiksmai yra ES darbotvarkės formavimas ir įtvirtinimas visuomenėje, europinio naratyvo aktualinimas ir pastovus jo palaikymas žiniasklaidoje. Formuojant žiniasklaidos turinį, labai svarbu yra, kad europarlamentarai daug kalbėtų apie europines temas, taip jas „palaikant ant pulso“.

Kiek karo kontekste europarlamentarų veiksmai gali būti svarbūs pačiai Ukrainai?

Kol kas daugiau politiniai veiksmai. Rezoliucijos, ES darbotvarkės aktualinimas per žiniasklaidą. Derybų pradžiai EP dėl Ukrainos narystės neturi jokių teisinių galių. Jis negali EK niekaip įpareigoti, o tik pakviesti. Bet vis tiek politikai juk veikia ne vakuume. Jie išrinkti savo valstybėse narėse, todėl jaučia ir tų šalių visuomenės nuotaikas.

Tokiu atveju, kiek europarlamentarai yra įtakingi, formuojant visuomenės nuomonę per žiniasklaidą?

Labai įtakingi. Iš esmės tai yra rinkti politikai. Viena vertus, jie įsiklauso į savo rinkėjus, kita vertus, kaip išrinkti politikai jie turi galimybę pristatyti, pakviesti, paremti ES temas. Tai akivaizdu, kad gali formuoti visuomenės nuomonę. Tą ir daro.

Esame pratę girdėti, kad EP parlamentas daugeliu atveju veiksnius tik rezoliucijų forma. Galite tam paprieštarauti?

Rezoliucija iš esmės yra EP politinė nuomonė. Bet ji taip pat gali būti įvairaus stiprumo. Gali būti rezoliucija, kuria EP kviečia EK parengti vienokias ar kitokias priemones, sankcijas, pagalbos paketus, t.y. imtis tam tikrų veiksmų. Gali būti rezoliucija labiau politinė. Pavyzdžiui, kuria smerkiami Rusijos veiksmai Ukrainoje, žmogaus teisių pažeidimai ir pan. Į juos gali atsižvelgti, arba ne, bet, kaip žinia, ES visuomet siekiama konsensuso, tai, jei Komisija daug kartų neatsižvelgs į EP išsakytą nuomonę, tai europarlamentarai, savo ruožtu, gali nepritarti kažkokiam teisės aktui.

Interviu su Džina Donauskaite (Lietuvos žurnalistikos centro vadovė, žurnalistė, 2015 m. Vilniaus universitete apgynė daktaro disertaciją „Žiniasklaidos vaidmuo skurdo mažinimo politikoje: Lietuvos interneto dienraščių 2008 m. krizės metu atvejis“, kur išsamiai aptarė *rėminimo* metodą žiniasklaidoje):

***Rėminimas* žiniasklaidoje: kiek jis formuoja klausytojo/žiūrovo nuomonę?**

Rėminimas sudėlioja tam tikrus tikrovės akcentus, padeda perduoti žinutę. Labai paprastą, įsimenančią. Ir kuo tie akcentai yra geriau sudėlioti, kuo labiau *rėmas* paaiškina priežastis ir pasekmes, sprendimo būdus. Ir kuo paprastesniais trafaretais jie yra sudėliojami, tuo labiau jie yra įsimenami auditorijai ir daro didesnę poveikį.

Kitas dalykas – *rėmas* turi dažnai atsikartoti, kad jis darytų poveikį. Nes jeigu rėminimas bus pavienis arba retai pasitaikantis, jisai netaps dideliu ir svarbiu diskursu ir jo poveikis bus mažesnis. Bet tie rėmai, kurie nuolat atsikartoja, supaprastintai atsikartoja, paaiškina priežastis, pasekmes, tai tie yra labai paveikūs.

Rėmų yra visokių. Ir jų yra neapibrėžtas skaičius. Vieni rėmai dominuoja diskurse, labai dažnai naudojami ir netgi sunku kažkam priskirti to *rėmo* autorystę. Tokie rėmai yra dominuojantys. Ir yra tokie, kurie turi mažiau įtakos. Atsikartojantys, bet ne taip dažnai, taip pat yra laikomi rėmais, bet jie yra mažiau įtakingi. Pavieniai net neišskiriami.

Kokį emocinį poveikį klausytojui/žiūrovui gali turėti *rėminimo* efektas tam tikra tema?

Jeigu pati tema yra emociškai „įkrauta“ (O Ukrainos ir ES naratyvas toks ir yra), tai ji ir apeliuoja į auditorijos emocijas. Ji įtikina žiūrovus/klausytojus ir tampa paveikesnė, jei *rėmo* kontekstas generuoja emocijas. Visuomenėje vyraujanti tema visada susilauks daugiau dėmesio. Nebūtinai pats rėmas gali stimuliuoti kažkokias emocijas, bet pati tema yra jau emociškai „įkrauta“. Tokiu atveju tokių *rėmų* poveikumas yra daug didesnis.

Kiek temą žiniasklaidoje diktuoja pašnekovas, *įrėmindamas* tam tikrą temą ar primesdamas darbotvarkę?

Diktuoja labai smarkiai, jeigu pašnekovas sugeba *įrėminti* taip, kad žurnalistas „pasigautų“. Žurnalistui pašnekovo naratyvas atrodo racionalus ir skambus, labai aiškiai sudėlioja situaciją arba pateikia prognozes. Todėl labai dažnai tie *rėmai* tampa temos vedliu. Jeigu pašnekovas sugeba sudėlioti akcentus, tai diktuoja labai smarkiai. Internetinėje žiniasklaidoje netgi labai būdinga dėti pašnekovo citatą į antraštę. Ir tai savaime turi daugiau įtakos ir yra pastebima auditorijos. Taip užtikrinamas *rėmo* įsitvirtinimas. Tada ta vienintelė frazė jau automatiškai *surėmina* visą temą ir situaciją.

Politikai, neabejotinai, yra didžiausi temų *rėmintojai*. Savo pranešimą jie *rėmina* nuolatos ir sistemingai, nes jiems svarbu yra perduoti politinę žinutę. O *rėmas* yra vienas iš efektyviausių būdų tą padaryti. *Rėmas* gali būti tavo kalbos strategija. Politikai tikrai labai aktyviai ir sąmoningai *rėmina* savo naratyvą. Akivaizdu, kad kuo daugiau *rėmų* panaudoja politikas, ir kuo jie dažniau akcentuojami, tuo labiau įsitvirtina visuomenės sąmonėje bei suformuoja poziciją tam tikru klausimu.

LRT radijo ir televizijos laidų transkripcija (Europarlamentaro Petro Auštrevičiaus pasisakymai)

LRT radijo laida „60 minučių“. *Transliuota 2022.01.27, 17 val.*

Pašnekovas: europarlamentaras P.Auštrevičius (toliau – P.A.).

Laidos vedėja: „Sėkmadienį jūs kartu su kitais EP nariais vyksite į Ukrainą. Koks vizito tikslas?“

P.A.: „Vizito tikslas labai aiškus: pademonstruoti solidarumą su Ukraina, parodyti tą politinę paramą ir dar kartą labai aiškiai išsakyti Europos Sąjungos poziciją dėl visų susiklosčiusių įvykių aplink Ukrainą ir pačioje Ukrainoje. Na, ir, žinoma, mes lankysimės toje kontakto zonoje, kad patys dar kartą pamatytumėme. Ir, aš manau, kad kariams, ir vietos gyventojams bus tam tikra žinia, kad, gerai, galbūt kas nors ir evakuoja ambasadas, bet tai daro nevisi ir draugai yra kartu.

L.V. : „Tai tą aš ir norėjau pastebėti, kad ambasados evakuojamos, o europarlamentarai vyksta. Tai tarsi žinia ukrainiečiams?“

P.A.: „Ir čia labai svarbi, mano manymu, žinia. Gal apie tai, ką kalba Ukrainos politikai, kad perdėtai nereikia panikuoti. Kai vyksta konkrečios evakuacijos, tai jas paneigti gali tik būdamas tenai, būdamas kartu su žmonėmis. Aš manau, kad šitas vizitas turės daug prasmės, nes vyksta visos pagrindinių grupių atstovai. Ir aš labai tikiuosi, kad ES politika po šito vizito taps prierašesnė ir bus sąlygota dar didesnė parama Ukrainai. Nes tai yra neišvengiama.

LRT televizijos laida „Laba diena, Lietuva“. *Transliuota 2022.02.01. 14.30 val.*

Pašnekovas: europarlamentaras P.Auštrevičius.

(Žinios kontekstas: Tęsiantis nerimui dėl padėties Ukrainoje, reikšdama paramą, ten lankosi EP delegacija. Europarlamentarai domisi, kiek įtampos šalyje yra, ir kiek reikalingas Vakarų palaikymas. Tarp delegacijos narių – ir europarlamentaras Petras Auštrevičius.)

Laidos vedėja: „Išvykote į Ukrainą stebėti, kokia ta situacija, kiek įtampos pačioje šalyje. Kokie pirmieji pastebėjimai?“

P.A.: „Turiu pastebėti, kad Ukrainai labai svarbi parama, kuri ateina iš remiančios pusės, t.y. iš Vakarų. Ukrainiečiai labai jautriai gaudo kiekvieną paramos signalą ir tą solidarumą, kurį mes demonstruojame taip pat. Tai yra dviejų EP komitetų – Užsienio reikalų ir Gynybos – vizitas. Ir nepaisant egzistuojančių įtampų, žinoma, mes apsilankėme ir pietuose, Mariupolyje, matėme visą tą situaciją. Turiu pasakyti, kad gatvėse ramu ir nesimato jokio tokio nereikalingo išgąščio ar panikos ženklų. Bet akivaizdu, kad pasiruošimas krizinei situacijai vyksta labai rimtai.

L.V.: „Koks scenarijus labiausiai tikėtinas atrodo tiek tų Ukrainos pareigūnų, su kuriais bendravote, akimis, tiek jums pačiam politiškai vertinant? Girdime, kaip skiriasi pozicijos, tarkim, Jungtinių Valstijų, kurios sako, kad karo grėsmė yra labai reali, ir ta pati Ukraina, kuri, priešingai, ragina su tokiais pareiškimais Jungtines Valstijas neskubėti. Tai kokį labiausiai tikėtiną šių įvykių scenarijų jūs matot?“

P.A.: „Na, žinoma, negalima paminėti tų šimto tūkstančių rusų kariškių, kurie yra sutelkti ant Ukrainos sienų, bet, panašu, kad to gali nepakakti, jei Rusija bandytų kariniu būdu įsiveržti į Ukrainą. Juo labiau ilgalaikiui kariniam konfliktui. Akivaizdu, kad Ukrainos pusė šiuo metu turi pakankamai pajėgų, aš jau nekalbu apie pilietinį pasiryžimą priešintis, ir tikrai atlaikytų pirmą, antrą ataką iš Rusijos kariškių pusės. Bet kiek jų būtų iš Rusijos pusės, tai sunku pasakyti, todėl, matyt, labiausiai tikėtinas scenarijus – ilgalaikė įtampa, eskalacija, kuri, beje, vyksta ne vien tik kariniu būdu. Pripažinkime, politinis ir ekonominis spaudimas Ukrainos valstybei vyksta pastoviai, aš jau nekalbu apie kibernetines atakas. Todėl Ukraina ruošiasi nelengvai galbūt žiemai ir nelengviems metams, kurie gali dar laukti šios valstybės“.

LRT radijo laida „Lietuvos diena“. *Transliuota 2022.03.04, 13 val.*

Pašnekovas: europarlamentaras Petras Auštrevičius.

Laidos vedėjas: „<...> Pone Auštrevičiau, kokios vis dėlto yra galimybės Moldovai ir Sakartvelui patekti į ES?“

P.A.: „Matyt, turime suprasti, kad, pasikeitus geopolitinei situacijai, prasidėjus karui prieš Ukrainą, mes turėtume pamiršti, ko gero, kai kuriuos dalykus, apie kuriuos, na, sakykime, taip nenorom kalbėdavom arba bandydavom juos nustumti kažkur į paraštes. Tai būtent apie tų valstybių - Ukrainos, Moldovos, Sakartvelo narystę. Viskas pasikeitė. Reikia suprasti, kad šitos valstybės pateikė prašymus įstoti į ES ne dėl to, kad galvoja, kad yra pilnai pasiruošusios... Niekas iš mūsų neturi tokių minčių. Bet jos laukia pritarimo. Pritarimo ir paramos, kuri galėtų suteikti tam tikrą apsaugą šioms valstybėms nuo agresorės Rusijos. Todėl tai, matyt, reikėtų viską suprasti kaip politinį projektą, labai rimtą. Aš pritariu tam projektui, kad ES turi žengti žingsnį įvesti kažkokią netgi tarpinę narystę galbūt, pasakiusi, kad Ukraina šiuo metu yra ES interesas. Tai mūsų partnerė ir mes pasiruošę ją ginti. Kitaip mes to agresoriaus nesustabdysime. Todėl aš manau, kad šitas kreipimasis trijų valstybių – pažiūrėkite, kaip greitai sureagavo Moldova ir Sakartvelas – yra būtent noras apsisaugoti nuo galimos Rusijos okupacijos. O aš manau, kad tai yra mūsų pareiga atsakyti teigiamai. Ir padaryti tam tikrus žingsnius“.

L.V.: „Kalbant apie Ukrainą konkrečiai. Kokios yra diskusijos tarp europarlamentarų bendrai? Vadovai sako, kad Ukraina yra kaip ir mūsų, tačiau tarp skirtingų šalių turbūt yra skirtingos nuomonės?...“

P.A.: „Ko gero, nuomonių įvairovės mes neišvengsime. Yra labiau remiančios Ukrainą valstybės, Lietuva tame tarpe. Yra, sakykime taip, tolimesnės valstybės, kurios nebūtinai viską supranta ir jaučia tą tragediją, kurią pergyvena ukrainiečiai. Nors, man atrodo, ta informacinė banga, kuri ateina iš Ukrainos, tie sugriauti namai, žmonės, pabėgėliai, žmonių atsiliepimai, iš tikrųjų veikia labai Europos politikus. Bet mums reikia kaip valstybei, Lietuvai, netgi daugiau negu mes darome. Lietuva turi mobilizuoti ir sutelkti ES valstybes. Ir tokių partnerių mes turime ne vieną. Šiuo metu mes lankomės Lenkijoje, štai važinėjame po pasienio punktus, matome tuos pabėgėlius. Aš tik priminsiu: šimtas tūkstančių ukrainiečių, tame tarpe ir ne vien tiktai Ukrainos piliečių, kasdien kerta Ukrainos sieną. Šimtą tūkstančių! Įsiklausykime į šiuos skaičius. Politiniame lygmenyje mums reiki nepalyginamai aktyvesnių veiksmų. Nepalyginamai. Supraskime, kad dabar sprendžiasi Ukrainos ir Europos likimas. Lietuva, kuri išgyvenusi tą išsilaisvinimą, suprantanti, ką reiškia būti okupuotai, ir ką reiškia būti demokratine valstybe, mes turime daryti daug daugiau negu mes kartais galvojame.“

LRT televizijos žinios. Transliuota 2022.03.04. Aktualijų laidos.

Pašnekovas: europarlamentaras Petras Auštrevičius.

(Žinios kontekstas: Ukrainai siekiant tapti ES nare, prašymus įstoti teikia Moldova ir Sakartvelas. Europarlamentarai teigia, kad Ukrainai galėtų būti suteiktas šalies kandidatės statusas, bet, norėdama tapti visateise nare, ji turėtų atitikti visus narystės kriterijus.)

P.A.: „Mes prašome ir Komisijos, ir Tarybos padaryti viską (*dėl Ukrainos – aut. past.*), kad būtų judama kandidatės statuso link. Tai yra pirma stotelė. Turiu prisipažinti, tai yra daugiau politinis sprendimas.“

LRT radijo laida „Aktualijų studija“. Transliuota 2022.04.27, 9-10 val.

Pašnekovas: europarlamentaras Petras Auštrevičius.

Laidos vedėjas (toliau – L.V.): „Laidos pradžioje kalbėjome apie Ukrainos stojimą į ES. Ir yra šalių, kurios tam prieštarauja. Sako, na, reikia padaryti reformas... lyg nesupranta, kad šiuo metu vyksta karas ir visai kito pobūdžio klausimai yra sprendžiami. Vis dėlto, kaip žiūrima į Ukrainą, ar atsiranda tas supratimas, kad tai yra kariaujanti šalis, ir kariaujanti už Europą šalis?“

P.A.: „Taip, aš turiu patvirtinti, kad toks supratimas atsiranda ir jis stiprėja. Ir jisai remiasi ne kažkokiu tai, žinot, *legalistiniu* požiūriu... taip, Europos Sąjungos narystė remiasi labai aiškiais kriterijais, galime juos vardinti, mes juos prisimename, jie yra surašyti, žinomi visiems, ir Ukrainai nebus taikomi kažkokie tai, na, sakykim, dar papildomi kriterijai arba reikalavimai... bet, matot, yra humanistinis ir žmogiškasis požiūris. Ir taisyklės, sakyčiau. Ir mano taip vat supratimu, kiek aš kalbuosi ir su savo kolegomis, ir girdžiu diskusijas EP koridoriuose, jis ima viršų.“

L.V.: „Bet mes girdime, ir aš čia, Vilniuje, sėdėdamas, išgirdau iš Austrijos, iš Nyderlandų, kad, na, Ukraina kaip ir neatitinka tų standartų ES, tai turėtų palūkėti...“

P.A.: „Na, matot, jūsų teisingas požiūris. Jūs cituojate pavienes ES nares, kurios, beje, niekada nebuvo pilnos entuziazmo dėl plėtros. Ypač pastaraisiais dešimtmečiais. Ypatingai Nyderlandai, ar ne. Jie visada yra super atsargūs, kadangi pas juos pačius yra radikalių dešiniųjų, kurie kalba panašiai, ypatingai prieš vat rytų europiečius ir panašiai... Bet aš nemanau, kad pavienės ES valstybės sugebės sustabdyti šį procesą. Tai bus labai aukšta moralinė kaina. Aš šita

noriu pabrėžti. Ir, mano įsitikinimu, tą dar reikės darbą nuveikti. Beje, lobizmą. Mes dabar tuo ir užsiimame, kalbamės su valstybėms narėms, pavieniais politikais, juos įtikinėjame, bet, jeigu, įsivaizduokite, kuri nors pavienė ES valstybė narė atsistos ir pasakys „ne!“? Jūs įsivaizduokite, kokią moralinę kainą ta valstybė, tos valstybės piliečiai ir visuomenė privalės sumokėti. Man atrodo, ji bus nepakeliama.“

LRT radijo žinios. *Transliuota 2022.04.27. 14 val.*

Pašnekovas: europarlamentaras Petras Auštrevičius.

(Žinios kontekstas: Ukrainos prezidentas Volodymyras Zelenskis, Kyjive susitikęs su ES pasiuntiniu, įteikė atsakymus į anksčiau pateiktą išsamų klausimyną dėl šalies kandidatės statuso.)

P.A.: „Šiandien Ukrainai yra svarbiausi finansai ir išgyvenimo kaina bei sunkioji ginkluotė. Tačiau birželį laukiame Europos Vadovų Tarybos sprendimo, ES kandidatės statuso patvirtinimas ukrainiečiams turėjo ir tebeturi milžinišką reikšmę, tikrai nėra simbolinis. Ukrainiečiai žino, kad savo kova nusipelnė tapti pilnaverte europietiškos šeimos dalimi.“

LRT radijo ir televizijos laidų transkripcija (Europarlamentarės Rasos Juknevičienės pasisakymai)

LRT radijas. Europarlamentarės R.Juknevičienės komentaras laidoje „Ryto garsai“. *Transliuota 2022.02.17. 8 val.*

„<...> Taigi, ką, esant tokiai situacijai (*eskalacija prie Ukrainos-Rusijos sienos – aut. past.*), turi daryti ES ir jos politikai? <...> Pirmiausia, suvokti savo atsakomybę šiame svarbiame istorijos etape. Jokių naivių *čemberlenų* ir jokių iliuzijų, kad santykiai su Putino Kremliumi gali būti partneriškai produktyvūs, kad koncesijos padės. Taip, kaip ES sukūrę tuometiniai politikai ėmėsi drąsios lyderystės suvienyti demokratinę Vakarų Europą, taip šiandien reikia lyderystės demokratiniiais pagrindais suvienyti po Antrojo Pasaulinio karo bolševizmo suskaldytą Europos žemyną. Vakarai turi išlikti tokie pat solidarūs ir vieningi, net jei šis paūmėjimas baigsis be plataus masto karinių veiksmų. Reikia susitarti dėl ES vaidmens ir galimybių tiek konkrečiai Ukrainoje, tiek dėl apskritai ES narystės ateityje siekiančių šalių. Turiu omenyje tiek Vakarų Balkanų šalis, tiek Rytų partnerystės Trio – Ukrainą, Moldovą, Sakartvelo. Niekas kitas be Europos liaudies partijos neturi tiek potencialo ir aistros prisiimti atsakomybės už viso Europos žemyno ateitį. Jeigu Europa sugrįš prie įprasto biznio su dabartiniu Kremliumi, mes nuolat gyvensime hibridinių ir ne tik hibridinių karų karuselėje. ES yra stipri savo europietiškos gyvensenos, stiprios ekonomikos pavyzdžiu. Šią galią turime ir galime išnaudoti daug stipriau.”

LRT radijo žinios. *Transliuota 2022.02.21. 22 val.*

Pašnekovė: europarlamentarė R.Juknevičienė (toliau – R.J.).

Žinių vedėja: „Kokios pagalbos dabar reikėtų Ukrainai?“

R.J.: „<...> Dar padėti Ukrainai galima suteikiant labai aišką perspektyvą, pirmiausiai ES kontekste. Taip pat šia prasme suteikiant ir ekonominę pagalbą, kuo greičiau įtraukiant Ukrainą į

laisvą rinką. Tai čia toksai jau juridinis kelias. O dabar, kadangi jau karas ant nosies, toks, kurio gal daug kas ir nesitikėjom, reikia pagalbos. Tokios, kokios jai reikia: pinigais, ekonomika, energetiniais, išgyvenimo resursais ir karinės pagalbos – apsiginti. <...>“

LRT radijo laida „Ryto garsai“. Transliuota 2022.02.22. 8.05. val.

Pašnekovė: europarlamentarė R.Juknevičienė.

Laidos vedėja: „Pone Juknevičiene, kokių dabar konkrečiai priemonių žada imtis ES? Ir kiek jūs pati žadat kalbėtis su kitais europarlamentarais?“

R.J.: „Tai mes jau kalbėjomės ir aną savaitę Strasbūre. Buvo dideli debatai. Palyginus neblogą bendrą pareiškimą priėmė visų pagrindinių politinių grupių vadovai. Jame mūsų pastangomis, ypatingai Andriaus Kubiliaus pastangomis, įdėta pastraipa, sakinytis apie tai, kad ES turi ekonomiškai padėti Ukrainai, pakviesdama ją į dar glaudesnę bendradarbiavimą su ES. Yra paminėta ir vieninga rinkta. Tai yra labai svarbus žingsnis. Visi supranta, kad tapti kandidate į ES Ukrainai taip greitai nepavyks, tačiau žengti pirmą žingsnį ir įtraukti dar labiau Ukrainą į bendrą ES rinką, tai būtų labai didelis žingsnis į priekį. Tai atvertų galimybę Ukrainos ekonomikai ne tik kad nežlugti, bet ir eiti į priekį. Na, priklausomai nuo situacijos, kokia bus, kariniai veiksmai kaip čia plėtosis. ES turi suvokti vieną dalyką, ką mes ir bandome įtikinti, ir šiandien kaip tik tai prasideda mūsų, Europos liaudies partijos, vadovybės vizitas į Lietuvą, vyksim į Ruklą, taip pat bus susitikimai su Latvijos premjeru, mūsų premjere. Estai atvyksta, suomiai, lenkai taip pat. Ir viso šito regiono klausimus nagrinėsime mūsų politinės grupės kontekste. Tai yra didžiausia politinė grupė EP, turi didelį svorį. Ir labai svarbu, aišku, sustyguoti, suderinti veiksmus su mūsų vadovybe. Jai, kaip žinote, vadovauja vokiečių politikas. Ir tai mūsų kasdienybė šiandien yra: dirbti su politikais, įtikinti kitų politinių grupių žmones, telkti Ukrainos draugus.

LRT televizijoje speciali laida-diskusija „Už ką kovoja Ukraina?“. Transliuota 2022.03.03. 18.30 val.

Pašnekovė: europarlamentarė Rasa Juknevičienė.

„<...> Ir tai rodo balsavimas dėl rezoliucijos antradienį. Ir noriu pasakyti, kad tai, aišku, nėra Ukrainos pakvietimas į ES ir tai nėra kandidatės statuso suteikimas. Tačiau tai yra labai svarbi žinia iš ES politinės institucijos, iš įvairių politinių grupių. Prieš balsavo

keliolika ar keliasdešimt tiktai žmonių, kurie yra graikų komunistai ar visiškai pasidavėliai iš kokios ten Le Pen (*Prancūzijos kraštutinių dešiniųjų lyderė Marine Le Pen – aut.past.*) radikali dešinė, o šiaip visi normalūs žmonės, virš 600 europarlamentarų, balsavo „už“, rekomenduodami Europos Tarybai pakviesti Ukrainą į ES ir suteikti šitą statusą. Ką tai rodo? Aš kai mačiau šitą situaciją prieš savaitę, kai mes dar Strasbūre būdami bandėm pasiūlyti įrašyti rezoliuciją dar prieš karo veiksmams prasidedant, tai nepavyko tokios rezoliucijos net į darbotvarkę įtraukti. Tai mąstymo lūžis įvykęs didžiulis. Ar supranta, kad tai yra ir prieš ES nukreiptas karas, taip, bent jau politikai Briuselyje supranta. Ar supranta žmonės gatvėse, nesu tikra iki galo, nes, žinokit, čia yra ilgesnis pokalbis. Apie tai ir kodėl politikai Vakaruose yra kitokie, aš tą suvokiau 2014 metais, kai Ukraina buvo atakuota, kai įvyko Krymo aneksija ir kai buvo pradėta kalbėti apie galimą karą. Tai tuomet žmonės tiesiog nepriėmė tos minties dėl to, kad tai nėra jų darbotvarkėse. Žmonių darbotvarkėse yra paprasti dalykai: dvejus labai fainus atostogos per metus, vaikus išmokinti geruose universitetuose, pensiją uždirbti, būstas... Nesakau, kad visi yra materialistai. Esmė yra tokia, kad sąmonė pasikeitė į tą tokį supratimą, kad viskas: po to, kai žlugo Sovietų Sąjunga, grėsmių nebėra. Tai dabar irgi turi įvykti lūžis visuomenėse. Vokietijoje lūžis įvyko. Ir tai yra postūmis į visai kitą pusę, tai jau kitas pasaulis. <...> Žinot, kur yra didžiausia bėda? 2008 m. buvo didžiausia klaida padaryta. Aš tai atsiprašiau viešai EP salėje, nes buvau per daug silpna, negalėjau įtikinti vakariečių, tuomet, kai reikėjo įtikinti, kad ne narystė NATO ar ES yra priežastis Putinui pulti, bet tai, kad NĖRA narystės ES ir NATO Ukrainos, Sakartvelo ir Moldovos. Va čia yra priežastis. Už tai reikia atsiprašyti. Tarp kitko, manęs dabar atsiprašinėja kolegos.

LRT radijo ir televizijos laidų transkripcija (Europarlamentaro Andriaus Kubiliaus pasisakymai)

LRT radijo laida „60 minučių“. *Transliuota 2022.03.02. 17 val.*

Pašnekovas: europarlamentaras A.Kubilius (toliau – A.K.).

Laidos vedėja: „Pone Kubiliau, su jumis norėčiau pasikalbėti apie Ukrainos siekį tapti ES nare. Mes matėm jų pasirašytą prašymą, matėm, kaip vakar jie apgynė savo šį norą EP specialiajame posėdyje. Pone Kubiliau, gal galėtumėte trumpai paaiškinti, kodėl Ukrainai svarbu kuo greičiau įstoti į ES? Kaip gali pasikeisti šalies situacija šiam susitarimui pavykus?“

A.K.: „Na, visų pirma, jei pažiūrėtume paskutinio dešimtmečio Ukrainos istoriją, tai ji jau ne pirmą kartą kovoja, kariauja už savo europinę kryptį. Vardan tos krypties 2014 m. žmonės išėjo į Maidaną, dėl to kovojo ir Ukrainos rytuose ir Kryme. Ukraina gina savo pasirinkimą. Kodėl Putinui toks Ukrainos pasirinkimas yra taip nepriimtinas ir taip jį gąsdinantis, čia jau kitas klausimas. Bet iš tikrųjų Ukrainos valia ginti savo europietišką pasirinkimą yra pasigėrėtina...“

L.V.: „Bet pone Kubiliau, aš labai konkrečių ir esminių dalykų norėčiau, dėl ko dabar reikia būtent šitą procesą pradėti ir pradėti jį greitai?“

A.K.: „Tai kaip tik vakar, po to, kai prezidentas Zelenskis pirmadienį oficialiai kreipėsi į ES dėl prašymo pradėti Ukrainos priėmimo procedūrą, EP balsavo už rezoliuciją, kurioje labai aiškiai yra išsakyta nuostata, kad Ukrainai turi būti suteiktas kandidatės statusas. Tai tą rezoliuciją ir Ukrainos prašymą toliau svarstys atitinkamos institucijos. Aš tikiu, kad jos greitai sutars dėl to kandidatės statuso. Toliau kils klausimas dėl tolesnių procedūrų, dėl derybų, priėmimo...“

L.V.: „Apie tai vat ir norėjau paklausti. Pavyzdžiui, Lietuvai įstoti į ES užtruko dešimt metų. Ar yra galimybė pagreitinti būtent šitą procedūrą Ukrainai?“

A.K.: „Na, tai tas priklausys, be abejo, nuo politinės valios. Aš ir vakar kalbėdamas EP sakiau, kad nors tai nėra dažnai taikyta procedūra, bet kaip galima pagreitinti šalies, norinčios įstoti į ES, visas procedūras. Rytų Vokietija 1990 m., jungdamasi su Vakarų Vokietija, tapo ES nare be jokių derybų ir per nepilnus metus įstojo į ES. Na, manau, iš tos analogijos galima kai ko pasimokyti, ieškoti atitinkamų procedūrų Ukrainai.“

L.V.: „Prie ko tada galėtų prisišlieti Ukraina? Nes Rytų Vokietijos pavyzdys yra toks, kad ji, paraleliai stodama į ES, susijungė su Vakarų Vokietija, perimdama jos teisinę bazę. Kas galėtų tapti Ukrainos vedliu šioje vietoje?“

A.K.: „Čia kartais pajuokaudavom dar iki karo ir kalbėdamiesi su bičiuliai Ukrainoje, kad jiems lengviausiai būtų pakartoti tą Rytų Vokietijos kelią, jeigu mes sutartumėm ir atgaivintumėm Lietuvos Didžiąją Kunigaikštystę, ir Ukraina taptų šios kunigaikštystės dalimi ir perimtų Lietuvos teisiną. Tai tas skamba šiaip linksmai, bet tam tikrų minčių gali sukelti.“

L.V. „Pone Kubiliau, o kiek yra ES galimo nepritarimo Ukrainos nepriėmimui? Nes mes turim tokią Vengriją, kuri jau išsakė tam tikras pozicijas šiame kare, o premjeras Viktoras Orbanas laikomas Putino tarsi draugu, tad ar gali Vengrija pakišti koją šiuo atveju?“

A.K.: „Visko gali būti, bet šiuo metu Ukrainos žmonių drąsa, didvyriškumas suvienija visą Europą. Tai aš tikiu, kad tada visiškai kitoks pačių europiečių supratimas ir apie Putino grėsmes, ir apie Ukrainos europietiškumą, ir tai, kad Ukraina tam tikra prasme yra stipriausia europietiška tauta, nes nėra kitų pavyzdžių, kad kuri nors kita tauta būtų taip u ginklu gynusi savo europietišką pasirinkimą... Aš manau, kad tai gali duoti ir politinį rezultatą. Pamatysim, kaip toliau viskas klostysis. Mes, Lietuvos atstovai, darom viską, kad ta sparti procedūra būtų sukurta, pritaikyta Ukrainai. Ir kad nė vienoje šalyje, nė vienoje sostinėje neliktų abejonių. Čia, be abejo, ir mūsų diplomatų, ir valstybės vadovų labai svarbus darbas, kad iš tiesų, na, Ukrainos kelias į ES būtų kiek galima greitesnis, nes tai visų pirma duoda ne tikrai

tam tikrą aiškią kryptį tolesniam Ukrainos vystymuisi ir jos prisijungimui į bendrą rinką, bet tai duoda gal ir ne tokią saugumo garantiją kaip NATO, bet jos yra pakankamai stiprios.“

L.V.: „Ir pinigų šaliai atstatyti irgi galėtų duoti, jeigu taptų ES nare?“

A.K.: „Tie pinigai iš narystės ES yra svarbūs, nors jie ir nebūtų gal patys didžiausi. Bet mes čia, EP, jau siūlome kurti europietišką ar viso demokratinio pasaulio fondą, kurį esam pavadinę „Laisvos Ukrainos fondu“ ir kurį galima būtų finansuoti taip, kaip ES pandemijos pradžioje nutarė finansuoti specialų atsigavimo fondą – kai pati ES ėjo į finansų rinkas ir skolinosi savo vardu. Čia buvo pirmas toks unikalus atvejis. Dabar būtų galima lygiai tokį patį mechanizmą panaudoti antram fondui, kuris yra didelės apimties. Štai šiandien Lenkijos premjeras paskelbė, kad tai galėtų būti fondas iki šimto milijardų eurų. Tam, kad būtų galima atkurti ekonomiką ir ją sustiprinti bei padėti Ukrainai tapti tikra europietiška valstybe.“

Priedas Nr. 8

LRT radijo ir televizijos laidų transkripcija (Europarlamentaro Liudo Mažylio pasisakymai)

LRT radijo žinios. *Transliuota 2022.03.03. 16 val.*

Pašnekovas – europarlamentaras Liudas Mažylis (toliau – L.M.).

(Žinios kontekstas: Europos Parlamentas neeilinėje sesijoje didele balsų dauguma pritarė rezoliucijai dėl Rusijos agresijos prieš Ukrainą.)

L.M. komentaras: „Priimta rezoliucija, užtikrinanti absoliutą politinį, finansinį ir karinį palaikymą Ukrainai. Europos Vadovų Tarybos pirmininkas patikino, kad visos 27 ES narės kuo rimčiausiai yra pasiruošusios svarstyti dar tik prieš dieną pasirašytą Ukrainos stojimo į ES prašymą. Žinoma, iš pradžių seks kandidatūros procedūros, o tik po to narystė, todėl jau šiuo metu yra svarstomos priemonės, kurios šį stojimo procesą paspartintų. Iš karto buvo pristatytos ir greitojo reagavimo priemonės, tokios kaip parama iš Europos taikos fondo, kurią pristatė Vyriausysis įgaliotinis užsienio reikalams ir saugumo politikai Josepas Borrellis. Ukraina suvokiama kaip integrali Europos dalis”.

LRT radijo ir televizijos laidų transkripcija (Europarlamentaro Juozo Oleko pasisakymai)

LRT radijo laida „Ryto garsai“. 2022.01.26. 8.05 val.

Pašnekovas: europarlamentaras Juozas Olekas (toliau – J.O.)

Laidos vedėjas: „Pone Olekai, ar Vakarai daro viską? Aš jau nekalbu apie tiesioginę Rusijos konfrontaciją su Aljansu, bet šiuo atveju Ukraina. Nes tai yra vienas nedidelis žingsnis jau visiškai greta Aljanso. Tai nuo ko priklausys labiausiai: tas konfliktas gali įsiplieksti, ar išliks *status quo* ir ta įtampa bus deeskaluojama?“

J.O.: „Na, aš sakyčiau, kad Vakarai daro daug. Bet ar viską? <...> Tai, matyt, kad visada surasime, ką norėtume daugiau. Bet tikrai, mano supratimu, Vakarai daro daug. Tiek atskiros šalys, tiek ES ir NATO. Galbūt ES, mes, galėtume dar daugiau. Būtent paspartinti europinę integraciją, kadangi yra toks lyg ir langas, kuriam negali prieštarauti ir pats Putinas, nes jis dabar derybose kelia klausimą dėl NATO plėtros, bet ne tiek dėl ES. Tai Ukrainai ta tokia europinė integracija būtų, na, gera parama dabar. Nes ir pačiai ekonomikai tokiomis sąlygomis reikia paramos. Sakykim, platesnė europinė rinka, platesnė integracija ir finansinė parama. Ukrainai šiuo metu tai labai reikalinga. Mano supratimu, tie pradėti pokalbiai duoda vaisių. Na, galbūt atveria tokį kažkokį langą atsitraukimui pačiam Putinui. Jis visada teigdamas, kad nesiruošia intervencijai, o tik pratybos savo žemėje. Nors niekas negali pasakyti ir apsaugoti, kad po pratybų, kaip buvo 2008 m. Sakartvele, jie tada įžengė į Pietų Osetiją. Mano supratimu, intensyvus kalbėjimasis duoda rezultatų. <...> Diplomatinis kalbėjimasis jisai yra skaudus ir sunkus, bet, aš manau, žymiai geriau nei kariniai veiksmai. Ir Ukrainos europeizacija turi būti vienas esminių dalykų.“

